

REDACTIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferencz u. Nr. 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concurs, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICEASCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI
PENTRU

AUSTRO-UNGARIA :

Pe un an: 10 cor.

Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE :

Pe un an 14 franci.

Pe 1/2 an 7 franci

Telefon pentru oraș
comitat Nr. 266.

Programa examenelor

dela institutul ped-teol. din Arad.

Despărțământul pedagogic.

I. Cursul al IV-lea pedagogic.

1. Marți 15/28 Maiu ora 8 a. m. examen de clasă: religie, limba română, limba maghiară, pedagogie, constituție, cant, tipic, muzică.

2. Miercuri 16/29 Maiu ora 8—12 a. m. lucrarea scripturistică pentru examenile de evalif. de clasă din limba germană.

Mercuri 16/ 9 Maiu ora 3—7 p. m. lucrarea scripturistică din matematică.

3. Joi 17/30 Maiu 8—12 a. m. examen oral de evalificație de clasă din: limba germană, matematică, fizică, igienă și economie.

Joi 17/30 Maiu ora 3: p. m. constatarea rezultatului final a calculilor de curs din muzică, desen, caligrafie, lucru manual și gimnastică.

II. Examen scripturistic final.

Marți 22 Maiu 4 iulie ora 8—12 a. m. din limba română.

Marți 22 Maiu 4 iunie ora 3—7 p. m. din limba maghiară.

Examen de clasă final.

1. Luni 4/17 Iunie ora 8 a. m. c. II.

Luni d. a. 5—6 gimnastică c. I—III.

2. Miercuri 6/19 Iunie ora 8 a. m.

3. Sâmbătă 9/12 Iunie ora 8 a. m. c. I.

Examen oral de calif. de clasă.

Joi 7/20 Iunie ora 8—12 a. m. c. II. ped. din: Geografia universală și istoria universală.

Joi d. a. ora 3—5 din: istoria naturală biologie și din mineralogie-chemie.

V. Duminică 10/23 iunie Te Deum.

VI. Examenul final oral de evalificație.

Luni și Marți 11/24 și 12/25 Iunie ora 8 a. m.: religione și morală, pedagogic somatologie, psihologie), istoria pedagogiei, didactica-metodica, organizația școlară, limba și literatura maghiară, Istoria Ungariei, constituția patriei, Geografia Ungariei.

VII. Miercuri 13/26 Iunie ora 8—10 examen la școala de aplicație.

Despărțământul teologic.

1. Sâmbătă 2/15 Iunie ora 8 a. m. c. I.

2. Marți 5/18 Iunie ora 8 a. m. c. II.

3. Vineri 8/21 Iunie ora 8 a. m. c. III.

4. Duminică 10/23 Iunie Te Deum.

Joi 14/27 Iunie ora 8 a. m. examenele private.

Aviz!

Candidații de învățători privațiști sunt avizați pe aceasta cale să-și înainteze până în 2/15 maiu petițiile de admitere la examen de evalificație învățătorească ajustate cu atestat de botez, testimoniile de pe clasele pregătitoare, testimoniile preparandiale, atestatele de serviciu, atestat de moralitate dela oficiul parohial, atestat sanitar dela medicul cercual sau local, absolvenții cursului teologic cu 8 clase să mai alătore și absolutor teologic și adeverință dela direcțiunea institutului pedagog. că au făcut praxa de un an în școala de aplicație.

Privațiștii de curs încă fac examenul de odată cu elevii ordinari în urmare se vor conforma examenelor finale a căror programă se va publica.

Protocol

despre ședințele Sinodului eparhial din dieceza gr.-ort. română a Aradului, ținute în sesiunea ordinară a anului 1912.

Ședința V.

S'a ținut în 4/17 aprilie 1912 la orele 4 d. a.

Președinte: P. S. Sa Domnul Episcop diecezan Ioan I. Pap. Notar: Petru Băran.

Nr. 45. Se prezintă socoțile internatului din Beiuș pentru anul școlar 1910/11.

Se predau comisiunii epitropești.

Nr. 46. Se prezintă cererea de concediu pe restul sesiunii sinodale a deputatului Dr. George Popa.

Concediul cerut se acordă.

Nr. 47. Protonotariul sinodului notifică, că deputatul sinodal Dr. Ioan Șepețan nu și-a prezentat credenționalul, nu s'a prezentat nici la ședințele sinodului; și nici nu și-a cerut concediu după 3 zile.

Sinodul conform § 59 din regulament, mandatul deputatului Dr. Ioan Șepețan îl conzideră de depus, și dispune alegere nouă în cercul devenit vacant Chiseteu.

Nr. 48. Prezidiul prezintă propunerea deputatului Dr. Cornel Iancu, ca concluzul sinodului Eparchial Nr. 84 din 1910 partea II cu privire la cvalificația candidaților de preoți alinea ultimă să se completeze astfel :

„Acestea principii au să servească de cinozură Conzistoarelor Eparchiale la clasificarea parochiilor și la cvalificațiunea cerută dela reflectanți la deplinirea lor cu aceea, că în virtutea §-lui 32 din Regulamentul pentru parochii Nr. 184 congr. din 1909 — drepturile dejă câștigate nu se pot alteră“.

Propunerea se transpune comisiunei bisericești.

Nr. 49. Deputatul Dr. Nestor Oprean face următoarea interpelare:

Prea Sfințite Domnule Episcop!

În obștea aparținătoare dreptcredincioasei noastre Biserici se svonește, că în jurul neînsemnatului ajutor material, pe care îl primește din bugetul statului Biserica ortodoxă din patrie, astfel și eparhia gr. or. română a Aradului în temeiul art. de lege 20. din 1848, nu mai puțin în conformitate cu dispozițiunea generală VIII. al Stat. org. sancționat de Majestatea Sa pe baza art. de lege IX. din 1868, în timpul din urmă, în deosebi cu începere dela guvernul așa numit „coalitionist“, s'au ivit momente și s'au introdus proceduri, cari în cazul dacă sunt adevărate, trebuie să ne îngrijoreze și să ne îndemne a luă măsurile de cuviință, ca nu cumvâ acest ajutor de stat în loc să ne fie de folos și promovător intereselor culturale și morale religioase ale sf. noastre Biserici și ale credincioșilor ei, să poată deveni tocmai dimpotrivă jignitor și vătămător acestor interese.

Știm cu toții, Prea Sfințite Domnule Episcop, căci ni-se arată în însuși bugetul statului, că Biserica noastră, în comparație cu toate celelalte confesiuni din patrie, primește cel mai mic ajutor material de stat. Și dacă am stat totdeauna adânc jigniți în fața acestei dureroase nedreptăți, care nu s'a înlăturat nici din partea actualului guvern al Majestății Sale, căci sumele disparente, cu cari s'au urcat în anul curent ajutoarele de stat date Consistoarelor Metropoliei gr. or. române din Ungaria și Transilvania, nu pot fi nici decum considerate ca o împlinire nici măcar aproximativă a justelor noastre pretenziuni, cu atât mai mult ne îngrijorează svonul, că începând cu Guvernul coalitionist, acest ajutor, — la care Biserica noastră, care nu poate fi și nu este permis să fie privită ca străină în patria noastră, mai presus de orice îndoială este îndreptățită, — nu se mai împarte Bisericii însăși, ci unor persoane, cari stau în serviciul Bisericii. Aceasta procedură fără rost este vătămătoare atât legislațiunei țării, care sumele votate pentru diferitele Biserici din patrie nu le-a destinat persoanelor, ci instituțiilor și nu a dat aceste sume la discreția ministrului spre a le distribuî după arbitru său, cât și autonomiei noastre bisericești, care nu poate admite, ca salariile funcționarilor bisericești să le asemneze, ori chiar să le stabilească ministrul, cu atât mai puțin poate admite, ca ministrul să facă selecțiune între

acești funcționari și să designeze însuși pe aceia, a căror leafă dispune să fie solvită din ajutorul de stat.

Și ca supremă jignire a sentimentului nostru de buni fii ai sf. noastre Biserici și credincioși cetățeni ai statului, dar mai vârtos ca o lovitură afară din cale nedreaptă și mult îngrijorătoare dată autonomiei Bisericii noastre, constințite prin însuși Prea Gloriosul nostru Împărat și Rege, ni-se înfățișează durerosul fapt, că, dupăcum se svonește, Înaltul Guvern ori ministrul de culte și instrucțiune publică în diferite rânduri și chiar și acum în anul acesta, a reținut o parte din ajutorul de stat al diecezei noastre sub cuvânt, că reține în cea sumă beneficiul unor funcționari ai diecezei, față de cari Excelența Sa domnul ministru ar aveă cuvinte să ridice oare-cari excepțiuni.

În urma celor aci expuse, considerând că Biserica noastră în temeiul legilor țării, a Stat. org. și a parității între confesiunile reciplate ale statului, ungar mai presus de orice îndoială are drept la ajutor din partea statului; considerând că acest ajutor nu se poate da persoanelor, cari stau în serviciul Bisericii ci trebuie să se deie instituțiilor, prin cari se servesc scopurile morale-religioase ale Bisericii și astfel chiar interesele mai înalte de ordin moral al statului însuși;

considerând că procedura guvernului de a designa funcționarii bisericești, cărora dispune a li-se plăti beneficiile din ajutorul de stat, precum și stabilirea salariilor unor impiegați diecezani, ori chiar creiarea unor posturi de impiegați la vre-un Consistor diecezan este vătămătoare legii bugetare, care sumele menite pentru ajutorarea Bisericii din patrie nu le-a pus la discreția ministerului concernent spre a fi distribuite după arbitru acestuia, dar mai presus de toate, această procedură vatămă în temeliile sale autonomia Bisericii noastre, care nu poate admite nici un amestec direct ori indirect din partea guvernului fie la stabilirea salariilor pentru funcționarii diecezani fie la creiarea posturilor necesare în administrarea Bisericii;

considerând în fine, că detragerea unei părți din ajutorul menit vreunei dieceze în suma salarului unuia ori unora dintre funcționarii diecezei sub orice pretext constitue nu numai o flagrantă vătămarea autonomiei bisericești, care nu poate admite ca judecarea impiegaților Bisericii să se facă de alte organe decât de cele instituite în scopul acesta prin Stat. nostru organic și prin regulamentele în vigoare, dar tot odată în modul cel mai arbitrar face ilusoriu însuși ajutorul, căci în chipul acesta ministrul pretextând învinuiri, despre care nu este ținut să deie samă ori să le dovedească prin o procedură formală cu toate criteriile unei judecăți drepte, în orice moment poate suprimă ajutorul oferit Bisericii noastre prin legea bugetară sancționată prin Majestatea Sa:

în temeiul tuturor acestor considerante îndrăznesc Prea Sfințite Domnule Episcop a vă adresă următoarea

INTERPELARE:

1. Aveți Prea Sfinția Voastră cunoștință despre aceea, că ajutorul pe care Biserica noastră, îndeosebi Consistoarele noastre din Arad și Oradea-mare îl primesc dela stat în temeiul legilor în vigoare, nici acum nu se dă în măsura corespunzătoare trebuințelor morale-religioase ale acestor Consistoare și nici în proporția cerută prin dreptate și prin paritatea dintre confesiunile patriei noastre?

2. Este ori ba adevărat faptul, că de câțiva ani încoaci guvernele țării nu mai dau acel ajutor Bisericii, ci îl dau anumitelor persoane din serviciul Bi-

serice, cărora însuși ministrul le stabilește suma, ce au să o primească ca beneficiu din partea statului?

3. Aveți Prea Sfinția Voastră cunoștință despre aceea, că Domnul ministru să fie stabilit însuși salariile funcționarilor ori chiar să fi creiat anumite posturi la vre-un Consistor?

4. Adevărat este svonul, că domnul ministru în diferite rânduri ar fi reținut o parte din ajutorul destinat Bisericii sub pretextul că în acea sumă deține beneficiul vre-unui impiegat al Bisericii, față de care Excelența Sa D. ministru ar fi avut ori ar avea excepțiuni din oare-care punct de vedere?

5. Dacă Prea Sfinția Voastră aveți despre toate aceste cunoștință și dacă toate aceste sunt adevărate, ce dispoziții și demersuri a-ți luat ori aveți de gând a lua pentru salvarea intereselor mai înalte ale Bisericii noastre, îndeosebi pentru păzirea și păstrarea nevătămată a autonomiei Bisericii noastre și peste tot ce credeți Prea Sfinția Voastră că ar trebui să se facă în acelaș scop din partea factorilor chemați și îndatorați chiar să îngrijească pentru susținerea libertății religioase și a autonomiei Bisericii române ortodoxe?

Dr. Nestor Oprean.

P. S. Sa D. Episcop diecezan Ioan I. Papp ca președinte al sinodului anunță, că nu poate răspunde imediat la această interpelare, fiind chestiunea de mare gravitate și lipsindu-i momentan datele și actele recerute, dar face cunoscut sinodului, că răspunsul îl va da în conformitate cu §-ul 66 din regulamentul afacerilor interne încă în decursul sesiunii.

Nr. 50. Se prezintă credenționalul deputatului din cler Nicolae Roxin, din cercul Tinca.

Se transpune comisiunei verificătoare.

Nr. 51. Urmează la ordinea zilei propunerile comisiei școlare în legătură cu rapoartele senatelor școlare din Arad și Oradea-mare, cetite deja în ședința anterioară. În urma propunerilor făcute de comisiune

Sinodul decretează:

a) Rapoartele senatelor școlare ale Conzistoarelor din Arad și Oradea-mare, se iau la cunoștință, îndrumându-se ambele conzistoare a executa concluzele sinodale de sub Nrii 39, 40, 42 și 45 aduse în sesiunea trecută, dar neexecutate până acum. Iar Conzistorul din Oradea-mare, dela care comisiunea nu a putut afla dacă s'a executat acele concluze, să raporteze proximei sesiuni sinodale. Iar în ce privește comemorarea marelui arhieru Andrei festivitățile contemplate în concluzul sinodal Nr. 40 din sesiunea trecută, să se estindă asupra tuturor școalelor noastre conf. poporale, precum și a tuturor institutelor diecezane.

b) Privitor la punctul 6 din raportul Conzistorului din Arad în cauza nefuncționării celor 21 de școale:

Sinodul însărcinează ambele conzistoare, a aduna toate datele referitoare la școalele necorăspunzătoare, a staveri cu ce sumă a contribuit și ce sumă s'ar mai recere la adaptarea acelor școale, având ambele conzistoare a raporta sinodului la proxima sesiune sinodală.

c) Cu privire la punctul zece din raportul Conzistorului din Arad, privitor la frecvența neregulată a școlii și reducerea numărului celor obligați la școală. Se însărcinează Conzistorul a eruă cauzele acestor scăderi și a stării pe calea sa pentru delăturarea acestora.

lată a școlii și reducerea numărului celor obligați la școală. Se însărcinează Conzistorul a eruă cauzele acestor scăderi și a stării pe calea sa pentru delăturarea acestora.

d) În legătură cu raportul senatului școlar din Oradea-mare, după ce sinodul decretează de valide și de obligatoare toate concluzele aduse sub punctele de mai sus la raportul senatului școlar din Arad, se îndrumă Conzistorul din Arad a înmulți după posibilitate locurile de întreținere gratuită a preparanzilor și prin aceasta a sporî contingentul de învățători.

e) se îndrumă conzistoarele diecezane a sprigini activitatea reuniunilor inv., dându-le tot sucursul posibil îndeosebi în susținerea disciplinei, cercetarea regulată a adunărilor și încassarea taxelor.

Nr. 52. Se cetește raportul general al Conzistorului din Arad, ca senat epitropesc.

În general se ia spre știre.

Nr. 53. Propunerea consistorului din Arad referitoare la deteriorările din valorile edificiilor și altor obiecte, și la descrierea sumei de 9615 cor. 99 fil.

Se încuviințează.

Nr. 54. Referitor la descrierea și ștergerea prezenționilor mai multor fonduri și fundațiuni administrate la Conzistor, devenite neîncassabile din diferite cauze:

Sinodul încuviințează ștergerile propuse de Conzistor în suma de 11515 cor. 52 fil.

Nr. 55. Urmează la ordine raportul Conzistorului din Arad, despre socoțile fondurilor și fundațiilor administrate la acel consistor în anul 1911:

I. Fondul general diecezan cu socoata despre folosirea bugetului.

Starea cu finea anului 1910	cor.	76.026·49
Înrătele și venitele anului 1911	„	124.915·44
	la olaltă	cor. 200.941·93
Eșitele și speșele anului 1911	„	122.937·52
Starea la finea anului 1911	cor.	78.004·41

II. Fondul instruct al episcopiei arădane în bani și efecte.

Starea cu finea anului 1910	cor.	12.696·68
Înrătele și venitele anului 1911	„	579·68
	la olaltă	cor. 13.276·36
Speșele anului 1911		1.653·27
Îvestiri în intravilan	1.490·71	„ 3.143·98
Starea la finea anului 1911	„	10.132·38

La acest fond aparține rezidența episcopescă, cancelăriile Conzistorului din Arad, casa Conzistorului din Oradea-mare, prediul episcopesc din Arad-Gai și intravilanul gol din strada Lövész Nr. 1 în Arad.

III. Fondul seminarial.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	290.797·58
Înrătele și venitele anului 1911 „	16.762·64
la olaltă . cor.	307.560·22
Eșitele și spesele anului 1911 „	6.652·36
Starea la finea anului 1911 . cor.	300.907·86

din care însă avere productivă e numai 124.902 coroane 98 fil., pentru că diferența valorii de 176.004 cor. 88 fil. o formează însuși edificiul seminarului și alumneului vechiu.

IV. Fondul diecezan pentru promovarea culturai religioase.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	93.832·43
Înrătele și venitele anului 1911 „	3.182·80
la olaltă . cor.	97.015·23
Eșitele și spesele anului 1911 „	3.065·02
Starea la finea anului 1911 . cor.	93.950·21

V. Fondul capelei din Arad-Gai.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	666·43
Înrătele și venitele anului 1911 „	33·72
la olaltă . cor.	700·15
Eșitele și spesele anului 1911 „	1·16
Starea la finea anului 1911 . cor.	698·99

VI. Fondul pentru bibliotecă preparandială.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	1.243·70
Înrătele și venitele anului 1911 „	62·74
la olaltă . cor.	1.306·44
Eșitele și spesele anului 1911 „	54·20
Starea la finea anului 1911 . cor.	1.252·24

VII. Fondul sinodal congresual.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	32.546·09
Înrătele și venitele anului 1911 „	1.689·87
la olaltă . cor.	34.235·96
Eșitele și spesele anului 1911 „	1.022·76
Starea la finea anului 1911 . cor.	33.213·20

VIII. Fundațiunea Patriciu Popescu.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	1.767·44
Înrătele și venitele anului 1911 „	89·44
la olaltă . cor.	1.856·88
Starea la finea anului 1911 . „	1.856·88

IX. Fundațiunea Iosif Popovici Paffy.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	35.536·78
Înrătele și venitele anului 1911 „	1.893·27
la olaltă . cor.	37.430·05
Eșitele și spesele anului 1911 „	1.475·53
Starea la finea anului 1911 . cor.	35·954·52

X. Fundațiunea contelui Andrei Forray din Soborșin.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	2.442·77
Înrătele și venitele anului 1911 „	46·38
la olaltă . cor.	2.489·15
Eșitele și spesele anului 1911 „	32·30
Starea la finea anului 1911 . cor.	2.456·85

XI. Fundațiunea contelui Coloman Almásy din Chitighaz.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	3.437·62
Înrătele și venitele anului 1911 „	136·20
la olaltă . cor.	3.573·82
Eșitele și spesele anului 1911 „	136·22
Starea la finea anului 1911 . cor.	3.437·60

XII. Fundațiunea de știpeții Gavril Faur din Oradea-mare.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	18.947·28
Înrătele și venitele anului 1911 „	862·19
la olaltă . cor.	19.809·47
Eșitele și spesele anului 1911 „	83—
Starea la finea anului 1911 . cor.	19.726·47

XIII. Fondul diecezan de asigurare contra focului.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	198.027·63
Înrătele și venitele anului 1911 „	18.403·53
la olaltă . cor.	216.431·16
Eșitele și spesele anului 1911 „	14.475·32
Starea la finea anului 1911 . cor.	201.955·84

XIV. Fondul diecezan pentru înființarea unui gimnaziu român în Arad.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	27.834·67
Înrătele și venitele anului 1911 „	1.405·36
la olaltă . cor.	29.240·03
Eșitele și spesele anului 1911 „	975—
Starea la finea anului 1911 . cor.	28.265·63

XV. Fundațiunea de știpeții Teodor Papp din Checheș.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	165.016·38
Înrătele și venitele anului 1911 „	24.071·65
la olaltă . cor.	189.088·03
Eșitele și spesele anului 1911 „	21.768·25
Starea la finea anului 1911 . cor.	167.319·78

XVI. Fundațiunea de știpeții Ana Iorgovici Ebesfalvay.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	14.910·39
Înrătele și venitele anului 1911 „	2.415·38
la olaltă . cor.	17.325·77
Eșitele și spesele anului 1911 „	1.918·08
Starea la finea anului 1911 . cor.	15.407·69

XVII. Fundațiunea de ștendii Elena Ghiba Birta.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	150.288·58
Intratele și venitele anului 1911 „	7.606·08
la olaltă . cor.	157.894·66
Eșitele și spesele anului 1911 „	5.434·83
Starea la finea anului 1911 . cor.	152.459·83

XVIII. Fondul de penziune al funcționarilor și profesorilor.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	132.455·15
Intratele și venitele anului 1911 „	12.400·26
la olaltă . cor.	144.855·41
Eșitele și spesele anului 1911 „	7.923·53
Starea la finea anului 1911 . cor.	136.931·88

XIX. Fondul bisericesc clerical.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	909.938·57
Intratele și venitele anului 1911 „	82.513·18
la olaltă cor.	992.451·75
Eșitele și spesele anului 1911 „	81.890·88
Starea la finea anului 1911 . cor.	910.560·87

XX. Fondul preparandial și aucta școlară.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	96.799·91
Intratele și venitele anului 1911 „	24.545·84
la olaltă cor.	121.345·75
Eșitele și spesele anului 1911 „	22.040·38
Starea cu finea anului 1911 . cor.	99.305·37

XXI. Fundațiunea de ștendii „Balla“.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	35.911·93
Intratele și venitele anului 1911 „	1.785·83
la olaltă cor.	37.697·76
Eșitele și spesele anului 1911 „	1.659·37
Starea cu finea anului 1911 . cor.	36.038·39

XXII. Fondul diecezan pentru ajutorarea preoțimei.

Starea cu finea anului 1910 cor.	1,334.847·81
Intratele și venitele anului 1911 „	1,716.238·38
la olaltă cor.	3,051.086·19
Eșitele și spesele anului 1911 „	1,637.056·21
Starea la finea anului 1911 cor.	1,414.029·98

XXIII. Depozite la cassă.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	588.191·35
Intratele anului 1911 . . . „	243.800·63
la olaltă cor.	831.991·98
Eșitele anului 1911 „	118.957·29
Starea la finea anului 1911 . cor.	713.034·69

XXIV. Fondul pentru despărțirea ierarhică a comunelor mixte.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	15.102·28
Intratele și venitele anului 1911 „	42·—
la olaltă cor.	15.144·28
Eșitele și spesele anului 1911 „	1.235·—
Starea la finea anului 1911 . cor.	13.909·28

care constă din pretenziuni la mai multe comune bisericești, în mare parte dubioase.

La aceasta socoată este alăturată socoata despre spesele anticipate în procesul pentru mănăstiri.

XXV. Pretenziunile dubioase și sub proces comun cu dieceza Caransebeșului.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	10.272·64
Intratele și venitele anului 1911 „	— —
la olaltă cor.	10.272·64
Eșitele și spesele anului 1911 „	— —
Starea la finea anului 1911 . cor.	10.272·64

Procedura indicată de Ven. Sinod eparhial și concluzul de sub Nr. 21/1911 e pusă în curgere.

XXVI. Intregirea dela stat a dotațiunei preoților și capelanilor.

Intregirea dotațiunei preoților și capelanilor s'a primit regulat dela stat și s'a și distribuit pe ambele semestre din anul 1911.

Socoțile înaintate la guvern sunt aprobate.

XXVII. Fundațiunea Mitra Ungurean pe sama școalei din Timișoara-Fabric.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	7.840·38
Intratele și venitele anului 1911 „	391·44
la olaltă cor.	8.231·82
Eșitele și spesele anului 1911 „	540·72
Starea cu finea anului 1911 . cor.	7.691·10

Cauza, că fundațiunea aceasta față de starea dela finea anului anterior a scăzut, e că învățătorilor s'au dat în anul de gestiune și cvotele de venit neridicate de pe doi ani anteriori.

XXVIII. Fundațiunea Ștefan Antonescu din Siria.

Fundațiunea aceasta până de prezent nu este inactivată, pentru că procedura ereditară cu privire la lăsământul fundatorului abia acuma s'a terminat la forul judecătoresc suprem în favorul fundațiunei. Demersurile pentru inactivare s'au făcut. Până să o primim în posesiune spunem că aceasta fundațiune își are la casa consistorială contul său separat, despre care se alătură aci socoata.

XXIX. Fundațiunea de stipendii a episcopului Iosif Goldiș.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	41.151·83
Intratele și venitele anului 1911 „	9.481·46
la olaltă cor.	50.633·29
Eșitele și spesele anului 1911 „	8.273·99
Starea la finea anului 1911 . cor.	42.359·30

XXX. Fundațiunea episcopului Ioan Meșian pentru ajutorarea bisericilor sărace.

Starea la finea anului 1910:	
la cassa consistorială 85.222·08	} cor. 175.063·56
la tipogr. diecezană 89.841·48	
Intratele și venitele anului 1911:	
la cassa consistorială 33.195·80	} cor. 224.310·86
la tipogr. diecezană 191.115·06	
la olaltă cor.	399·374·42

Eșitele și spesele anului 1911:

la cassa conzistorială 33.240·43	} cor. 231.133·08
la tipogr. diecezană 197.892·65	

Starea la finea anului 1911:

la cassa conzistorială 85.177·45	} cor. 168.241·34
la tipogr. diecezană 83·063·89	

XXXI. Fundațiunea de stipendii Teodor Feier din Bonțești.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	29.500·46
Intratele și venitele anului 1911 „	1.492·86
la olaltă cor.	30.993·32
Eșitele și spesele anului 1911 „	142·72
Starea la finea anului 1911 . cor.	30.850·60

XXXII. Depozitul fundațiunei de stipendii și ajutoare a lui Dimitrie F. Negrean și soții Beiș.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	58.534·74
Intratele și venitele anului 1911 „	16.492·16
la olaltă cor.	75.026·90
Eșitele și spesele anului 1911 „	15.594·56
Starea la finea anului 1911 . cor.	59.432·34

Socoata aceasta se referă numai la depozitele fundațiunei constatatoare din bani și efecte întrate la Conzistor și la stipendiile și ajutoarele votate și asemnate de comitetul administrativ, iar în senzul literelor fundamentale comitetul administrativ are să facă socioată generală despre administrarea averii întregi a fundațiunei.

XXXIII. Fundațiunea de stipendii Dr. Iuliu T. Mera din Șiria.

Starea cu finea anului 1910 . cor.	76.106·38
Intratele și venitele anului 1911 „	22.221·03
la olaltă cor.	98.327·41
Eșitele și spesele anului 1911 „	22.656·—
Starea cu finea anului 1911 . cor.	75.671·41

XXXIV. Fondul diecezan bisericesc-cultural.

Starea cu finea anului 1910	
scos dela depozite . . . cor.	31.625·33
Intratele și venitele anului 1911 „	7.221·90
la olaltă cor.	38.847·23
Eșitele și spesele anului 1911 „	766·56
Starea la finea anului 1911 . cor.	38.080·67

În suma aceasta nu e computată suma neîncasată din colectă.

XXXV. Fondul librăriei diecezane.

Starea cu finea anului 1910:	
(scos dela tipografie) la cassa	
conzistorială . . . — —	} cor. 7.741·23
la librăria diecezană 7.741·23	
Intratele și venitele anului 1911:	
la cassa consistorială 9.500·29	} cor. 143.302·97
la librăria diecezană 133·802·68	
la olaltă cor.	151.044·20

Eșitele și spesele anului 1911:

la cassa consistorială 2.813·04	} cor. 123.292·59
la librăria diecezană 120.479·55	

Starea la finea anului 1911:

la cassa consistorială 6.687·25	} cor. 27.751·61
la librăria diecezană 21.064·36	

Sinodul luând la cunoștință starea fondurilor și fundațiunilor administrate de Conzistoriul din Arad, aprobă socioțile prezentate și dă Conzistoriului absolutiu pentru anul de gestiune 1911.

Nr. 56. Se cetește raportul general al Conzistoriului din Oradea-mare ca senat episcopesc.

În general se ia spre știre.

Nr. 57. Cu privire la prezentarea târzie a preliminarilor parohiilor, ba din multe comune nicidecum, mai departe fiindcă și socioțile lipsesc din cele mai multe comune:

Sinodul îndrumă Conzistoriul din Oradea-mare, ca să ieie cele mai energice dispoziții, ca preliminarile și socioțile comunelor parohiale să se înainteze în timpul regulamentar, iar socioțile restante să se înainteze în decursul anului pentru revizuire și aprobare la Conzistoriul din Oradea-mare.

Nr. 58. Privitor la neîncassarea restanțelor din contribuțiile eparhiale, cari nu se fac cu rezultat îndestulitor, precum și forma conspectelor care nu este corespunzătoare:

Sinodul susține concluzele sale de sub Nr. 74, 75, 76 din anul 1910, îndrumând Conzistoriul din Oradea-mare a stăruî cu toată înzistința la încasarea restanțelor. Totodată în viitor în conspectele contribuțiilor diecezane să întroducă o rubrică nouă, în care să se sumizeze restanțele și ieectarea anuală.

Nr. 59. Urmează socioțile fundațiilor administrate de Conzistoriul din Oradea-mare, care pe anul 1911 se prezintă astfel:

I. Fundațiunea Zaharie Mihoc și soția.

Starea la finea anului 1910	cor.	10.923'36
Venitele și întratele pe anul 1911 „		512'31
	de tot cor.	11.435'67
Spesele anului 1911	„	480'66
Starea la finea anului 1911	cor.	10.955'01

II. Fundațiunea Dr. George Popa.

Starea la finea anului 1910	cor.	2'377'02
Întratele și venitele anului 1911 „		141'38
	de tot cor.	2.518'40
Spesele anului 1911	„	303'—
Deci starea la finea anului 1911	cor.	2.515'37

III. Fundațiunea Teodor Oncea.

Starea la finea anului 1910	cor.	2.347'14
Venitele și întratele anului 1911 „		69'39
	de tot cor.	2.416'53
Starea la finea anului 1911	„	2.416'53

IV. Fundațiunea George Lazar și soția Hermina.

Starea la finea anului 1910	cor.	4.863'46
Întratele și venitele anului 1911 „		365'10
	de tot cor.	5.228'56
Deci starea la finea anului 1911	„	5.228'56

Socioțile se aprobă și Consistoriului se dă absolutiul,

Nr. 60. Se prezintă raportul Conzistoriului din Oradea-mare referitor la cenzurarea socioților fundațiunei Jiga din Oradea-mare, constatându-se că socioțile de pe anul 1909/10 nu au intrat la Conzistoriul din Arad, mai departe Conzistoriul din Oradea-mare nici nu a raportat, că controlat-a afacerile fundațiunii și cenzurat-a socioțile din anul 1909/10.

Sinodul îndrumă Conzistoriul din Oradea-mare, ca să-și exercieze dreptul său de supraveghere și controlul asigurat prin concluzul sinodal Nr. 95/1911, în-

datorând senatul fundațional să prezinte în decursul acestui an socioțile restante, iar în viitor să prezinte socioțile în timpul regulamentar, având Conzistoriul să raporteze la proxima sesiune despre cele constatate și efeptuite.

Nr. 61. Se cetește raportul Conzistoriului din Arad referitor la socioțile restante din parohiile Sinteia, Jadani și Cenadul-Sârbesc, din care se învederează că: parohia Sinteia a subșternut socioțile restante și sunt aprobate, iară în parohia Jadani s'au luat demersurile și sunt prospecte la regulare. În parohia Cenadul-Sârbesc s'a dat ordin noului protopop pentru construirea socioților.

Raportul se ia spre știre îndatorându-se Conzistoriul din Arad a ținea cauza în evidență și să finalizeze afacerile până la proximal sinod.

Nr. 62. Se cetește raportul Conzistoriului din Arad, cu care înaintează spre aprobare socioțile fundațiunei Dimitrie F. Negrean și soții din Beiuș pe anul 1910.

Fiind socioțile în ordine și cenzurate, sinodul le aprobă și dă Conzistoriului absolutiul.

Nr. 63. Se cetește raportul Conzistoriului din Arad despre cenzurarea și aprobarea socioților sf. mănăstiri Hodoș-Bodrog de pe anul 1911.

Raportul se ia spre știre cu adausul, că Conzistoriul din Arad să ia demersurile necesare, ca pretenziunile din obligațiunile private să se asigure și interesele restante să se încasseze.

Nr. 64. Se cetește raportul Conzistoriului din Arad despre edificarea casei de chirie din strada Deák Ferenc nr. 35 care formează proprietatea fondului Ioan Meșian și în care este instalată librăria și tipografia diecezană.

Raportul se ia spre știre, și Conzistoriul din Arad se avizează, că, după încheierea socioții se prezinte raport despre această edificare.

Nr. 65. Se cetește raportul Conzistoriului din Arad în afacerea reasigurării edificiilor parohiale și diecezane și la propunerea comisiunei:

Raportul fiind în consonanță cu concluzul sinodal Nr. 35 din 1911 se ia spre știre și se dă Conzistoriului din Arad îndemnizarea cerută la reasigurarea bisericilor, cari au valoarea dela 1000 coroane în sus, cu amandamentul făcut de cătră deputatul Sava Raicu, ca Venerabilul Conzistor să caute contractul făcut cu societatea de asigurare „Adria“ și întrucât s'ar putea face, în viitor să nu mai fim deobligați a legă asigurările la susamintita societate; să se ieie pașii de lipsă a se face asigurările la Banca generală de asigurare.

Nr. 66. Se prezintă socioata Conzistoriului din Oradea-mare despre venitele și speșele anului 1911:

Socioata se aprobă dând Conzistoriului absolutiul. Fiind diferință între datele conspectelor și ale

socoatei se iau în considerare datele socioatei, iar Conzistoriul din Oradea-mare se îndrumă, ca să vină la sesiunea proximă cu raport special, arătând motivele diferinței și regulând această afacere.

Nr. 67. Urmează la ordinea de zi referada comisiunii verificatoare prin raportorul Dr. Nestor Oprean și la propunerea comisiunii:

Sinodul verifică pe deputatul din cler Nicolae Roxin ales în cercul Tinca.

Nr. 68. Se cetește raportul special al Conzistorului din Arad în afacerea întregirii salarilor învățătoarești.

Raportul se ia la cunoștință, iară în vederea dispozițiilor §-lui 12 din lege art. XXVII din 1907, sinodul îndrumă Conzistoriul să ia măsuri, că acolo, unde parohiile ar fi judecate să întregescă salariul dela 1 iulie 1907, comitetele parohiale să se folosească de remedii legale.

Nr. 69. În afacerea monografiilor proiectate din incidentul Centenariului institutului teologic-pedagogic:

Se însărcinează Conzistoriul din Arad, ca să ia din nou dispozițiuni pentru scrierea monografiei institutului ped. teol. din Arad și a „Vieții și activității lui Moise Nicoară“, chiar și atunci, dacă aceste lucrări nu s'ar putea termina până la iubileul centenar contemplat, îngrijindu-se de mijloacele materiale necesare astfel, ca acele să corăspundă valorii și dimensiunii reclamate de însemnătatea opurilor susamintite.

Fiind timpul înaintat și anunțându-se ședința proximă pe 5/18 aprilie 1912 la orele 10 a. m. când va urma la ordinea zilei continuarea referadei comisiunii școlare și a celorlalte comisiuni, ședința se ridică la 7 ore seara.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința VIII din 6/19 aprilie 1912.

Ioan I. Papp,
Episcop-președinte.

Petru Băran
notar.

Ședința VI-a.

Ținută la 5/18 aprilie 1912 la orele 10 a. m.

Președinte: P. S. Sa D. Ioan I. Papp, Episcop diecezan. Notar: Iuliu Bodea.

Nr. 70. Se cetește protocolul ședinței a IV-a și:

Se autentică.

Nr. 71. Presidiul prezintă raportul consistorului din Arad asupra rugărei Reuniunii învățătorilor pentru ridicarea unui monument în grădina seminariului ort. român din Arad, — fostului profesor preparandial și președinte al Reuniunii — Teodor Ceontea.

Raportul se transpune comisiunii organizatoare.

Nr. 72. Se prezintă rugarea deputatului Dr. Ioan Suci pentru concediu pe restul sesiunii actuale sinodale.

Concediul se acordă.

Nr. 73. Urmează la ordinea zilei continuarea referadei comisiunii școlare prin raportorul Gherasim Sârb, asupra actului consistorial Nr. 2084/1911, referitor la îndeplinirea postului de revizor școlar diecezan și la propunerea aceluiași:

Sinodul eparhial susține și mai departe hotărârea de sub Nr. 38/1911 a sinodului eparhial de a se institui un revizor școlar diecezan, și încă cu cvalificație academică, dar pentru a face posibilă realizarea acestei hotărâri enunță necesitatea ridicării dotației aceluia în mod corespunzător și în cadrul posibilității, iar conform amandamentului propus de deputatul Vas. Goldiș, — sinodul decide, că: Întru cât concursul escriind din nou pentru aplicarea unui revisor școlar cu cvalificațiune superioară academică, ar rămânea fără rezultat, Consistorul se invită, că pentru anul școlar 1912/13 să instituie în mod provizor ca revizor școlar un învățător în activitate, care în acest scop să primească concediu pe acel an școlar și va fi substituit la postul său prin un învățător provizor, al cărui beneficiu se va plăti din salariul învățătoresc al respectivului revizor școlar provizor. Acest revizor va avea ca beneficiu 2400 cor. salar și 600 cor. bani de cortel, iar chestia diurnelor și speselor de călătorie a revizorului se transpune în cercul de competență a Consistorului din Arad.

Nr. 74. În legătură cu aceasta și în scopul de a înlesni de o parte sarcina acestui revizor și de alta de a le veni într'ajutor învățătorilor la împlinirea datorințelor lor în ce privește învățământul, — comisiunea propune: Sinodul decretează înființarea posturilor de subrevizori în fiecare inspectorat pe lângă îndătorirea ca în fiecare săptămână într'o zi anumită să cerceteze câte una sau două școale.

Față de aceasta deputatul Vasilie Goldiș propune, iar

Sinodul cu majoritate de voturi trece la ordinea zilei peste această propunere a comisiunii referitor la instituirea de subrevizori tractuali.

Nr. 75. Urmează la ordinea zilei referada comisiunii organizatoare prin raportorul Nicolau Zigre, cu privire la afacerea zidirei școalei civile de fete cu internat în Arad.

Comisiunea după examinarea planului și preliminarului de spese de zidire și de susținere a școalei proiectate, constată cu plăcere din actele prezentate, că pentru realizarea acestui scop și respective pentru înfăptuirea completă a acestei instituțiuni culturale, atât consistorul cât și Reuniunea femeilor au desvoltat tot zelul și energia, totuși în temeiul planului și actului prezentat nu este în poziția de a propune de astădată sancțiunea actului prezentat, deoarece atât speșele zidirei proiectate și cele de aranjare, cât și speșele de susținere nu stau în raport cu mijloacele disponibile ale diecezei și cu venitele preliminate de aceea, — deci comisiunea propune, ca atât planul și preliminarul, cât și proiectul de realizare și susținere

să se redevă consistorului, ca să iee de nou în reviziune întreg actul, să reducă planul și preliminarul în raport cu mijloacele disponibile și apoi a elabora un plan și proiect nou de realizare și susținere a institutului în conformitate cu referințele credincioșilor bisericei noastre, în cadrul sumei disponibile și având a raporta și prezentă sinodului eparhial următor ordinar pentru aprobare ulterioară planul și proiectul împreună cu întreg actul de înființare și susținere.

Față de această propunere după deslușirile date de P. S. Sa D. Episcop diecezan, că amânarea nu numai ar jigni sentimentul de jertfă al marimonioșilor dăruitori, dar este și contra interesului binepriceput al instituției ca atari, deputatul Emanuil Ungurean propune, iar sinodul:

Autorizează Consistorul din Arad a dispune pregătirea unui plan și preliminar nou de spese, nu pentru 100, ci numai până la 80 eleve în ăst chip, ca edificiul cu timpul să poată fi augmentat. De cinosură are să servească suma disponibilă adunată de Reuniunea femeilor române din Arad, ca din suma aceasta să se acopere atât cheltuelile zidirii, cât și ajustarea complectă cu recvizitele școlare și cu mobilierul întreg al internatului.

Consistorul va lua astfel demersuri, ca noua zidire să ajungă încă în toamna anului curent sub acoperiș. În cazul de lipsă Consistorul are îndreptățirea a lua un împrumut până la 40000 coroane, întru cât ar fi necesar la ajustarea școalei.

Fiind timpul înaintat și anunțându-se proxima ședință pe azi la 4 ore p. m., când va urmă la ordinea zilei continuarea referadei comisiunei organizatoare și a altor comisiuni, — ședința se ridică la orele 12³/₄ p. m.

Acest protocol s'a cetit și autenticat în ședința a VIII-a din 6/19 aprilie 1912.

D. c. m. s.

I. I. Papp,
Episcop-președinte.

Iuliu Bodea,
notar sinodal.

Ședința a VII-a.

S'a ținut la 5/18 aprilie 1912 ora 4 p. m.

Președinte P. S. Sa Domnul Episcop diecezan *Ioan I. Papp.* Notar *Dr. Aurel Pinția.*

Nr. 76. Prezidiul răspunde la întepelarea deputatului *Dr. Nestor Oprean* adresată în ședința a V-a sub Nr. 49.

Răspunsul e următorul:

Venerabile Sinod!

Mai înainte de a răspunde în special la punctele din întepelarea ce mi-s'a adresat sub Nr. 49, în chestia ajutoriului de stat, aflu de cuviință să expun înainte de toate, că cvota obveniendă eparhiei noastre arădane din ajutorul votat de legislația țării pentru biserica gr. or. română din metropoliia noastră din Ungaria și Transilvania, s'a asemnat dela început curs de 37 de ani, an de an la mâna episcopului diecezan

fără nici o restricțiune în privința întrebunțării ajutoriului, ci numai cu obligamentul de a da socoată despre modul folosirii sumei asemnate.

Până la 1907 ajutorul se asemnă în scopul susținerii Consistoriului din Arad și Oradea-mare (az aradi és nagyváradi gör. kel. rom. Consistoriumok fentartására), iar prin intimatul ministerial Nr. 54312/1907 ajutoriului i-se dă menițiunea de a prevedea trebuințele administrative ale Consistoriilor noastre din Arad și Oradea-mare (az aradi és nagyváradi Consistorium közigazgatási szükségleteinek fedezésére). Prin actul ministerial dela 13 septemvrie 1907 Nr. 94205/907 am fost provocat, ca deodată cu subșternerea reprezentațiunei pentru asemnarea ajutoriului de stat, pe viitor să subștern și proiectele (felosztási tervezetek), de după cari avea să se folosească ajutorul pentru Consistoriile noastre. Am remonstrat în contra acestei inovațiuni după mine nebazate și nepractizate sub antecesorii mei episcopi, și nici în anii de mai înainte ai episcopiei mele, dar totodată spre arătarea trebuințelor diecezei am prezentat și proiectul relativ la împărțirea cvotei obveniende Consistoriului arădan și respective conspectul tuturor funcționarilor și al profesorilor, angajați în serviciul diecezei.

La această reprezentațiune, Înaltul Guvern a răspuns cu rezoluțiunea de datul 25 august 1908 Nr. 61434/1908 asemnând cvota ajutoriului pentru Consistoriul din Arad astfel, că lefile funcționarilor și a profesorilor luați în planul de împărțire le-a asemnat în sume reduse față cu proiectul corăspunzător lefilor, de cari beneficiau respectivii; a luat în proiect și leafa secretariului consistorial, ne propus în proiectul de împărțire, iar asemnarea ajutoriului licvidat pentru directorul seminarial a ținut-o în suspens până să ia informațiuni despre ținuta lui, și astfel din cvota de 17300 cor. obveniendă acestui Consistor ne-a asemnat atunci numai 14300 cor.

La 26 august 1908 Nr. 62955 asemnând ajutorul de 12000 cor. pentru Consistoriul din Oradea-mare, a reținut onorariul de 600 cor. licvidat fiscului consistorial *dr. Aurel Lazar*, care onorar l-a asemnat la 13 noemvrie 1908 Nr. 128293, pe când suma de 3000 cor. licvidată pentru directorul seminarial a asemnat-o numai la 6 decemvrie 1910 Nr. 127961.

La 7 martie a. c. Nr. 29317 asemnându-ne Înaltul Guvern ajutorul pe 1912 ni-l-a urcat cu 11520 cor. față cu trecutul, deci față cu ajutorul din trecut de 17300 cor. ne-a votat un ajutor de 28820 cor. Cu aceasta ocaziune a licvidat funcționarilor și profesorilor salarele de după cum sunt luate în buget, cu aceea observare însă, că leafa secretariului consistorial și a directorului seminarial, licvidate cu 8920 cor., a reținut-o până va lua informațiuni mai liniștitoare, dacă acest ajutor se va întrebunța spre scopuri, cari sunt întru toate congruente cu interesele statului.

În contra acestei rezoluții am remonstrat cu toată energia și am informat și în persoană pe cei competenți despre aceea, că acest procedeu taie adânc în drepturile autonome ale bisericii noastre.

Revenind acum la punctele speciale am onoare a răspunde precum urmează:

Ajutoriul de stat rezolvit eparhiei noastre arădane a fost totdeauna luat între venitele menite a acoperi trebuințele bugetare ale Consistoriilor sale, și Veneratul Sinod poate află însuși, că acest ajutor formează numai 1/7 parte din acestea trebuințe, deci nu este de ajuns și nu este în proporție cu trebuințele înmulțite ale unei eparhii așa estinse ca și eparhia noastră arădană, precum nu este în proporție nici cu

ajutoarele ce se dau altor confesiuni în proporție cu numărul sufletelor acelora față cu numărul sufletelor credincioșilor din metropolia noastră din Ungaria și Transilvania.

Răspunsul la punctul 2 și 4 învederează din premisele de mai sus, din cari se constată, că ajutorul rezolvit din bugetul statului nu se pune la dispoziția liberă a reprezentanței legale a bisericii, ci Înalțul Guvern îl licvidează însuși pentru persoana profesorilor și a funcționarilor aplicați în serviciul diecezei.

Despre aceea, că Înalțul Guvern ar fi creat însuși anumite posturi la vre-un Consistor și că le-ar fi asigurat dotație, nu am cunoștință oficială. La Consistorul din Arad nici nu a creat nici nu a dotat posturi, pe cari nu le-ar fi sistematizat și organizat Veneratul Sinod ori Consistorul eparhial.

Despre stările de pe teritoriul Consistoriului nostru oradan nu mă pot pronunța, pentru că ajutorul de stat pe anul curinte nu s'a mai asemnat conform uzului de până acum la mâinile mele, ca și a episcopului întregii eparhii, ci cu abatere dela praxa de până acum, acel ajutor s'a asemnat la mâinile vicariului nostru dela acel Consistor. Și după ce actul de asemnată nu mi s'a comunicat ori notificat nici directe nici indirecte, nu cunosc oficial scopul pentru care e menit acel ajutor.

Totul despre ce am cunoștință pozitivă, este raportul senatului de școale al Consistoriului din Oradea-mare și bugetul acelui Consistor pe 1912. De după raport, Consistorul arată, că în urma ajutorului primit dela Înalțul Guvern, e în poziție de a prevedea referada senatului de școale cu referent de sine stătător, iar în bugetul acelui Consistor arătându-se primirea ajutorului de stat în suma de 29000 cor. proiectează și statorește lefi nu numai pentru referentul senatului strâns bisericesc, ci și pentru cel școlar și episcopesc dela acel Consistoriu, a căror necesitate pe cât știu eu, nu a fost recunoscută și a căror deplinire nu a fost decretată din partea Veneratului Sinod.

După ce eu am făcut remonstrație în contra tuturor rezoluțiilor, pe cari le-am considerat de jignitoare autonomiei bisericeii noastre și autorității mele ca și episcop instituit canoniceste, rog Veneratul Sinod să binevoiască a lua la cunoștință acest răspuns și în competența sa, asigurată prin statutul organic, să ia demersurile ce le va afla de bine pentru ulterioara apărare a autonomiei bisericeii noastre.

Joan J. Rapp,
Episcop.

Interpelantul Dr. Nestor Oprean ia la cunoștință cu plăcere răspunsul prezidiului, fiind cu acela pe deplin mulțumit. Tot odată aduce recunoștință P. S. Sale D-nului Episcop pentru exactul răspuns.

Sinodul ia la cunoștință răspunsul prezidiului.

Nr. 77. Deputatul Petru Ionaș face propunerea: că atât interpelarea, cât și răspunsul să se predeie comisiei organizatoare.

Deputatul Petru Truția face propunerea: ca comisia organizatoare să se întregească cu trei (3) membri și anume cu domniile deputați Dr. Traian Putici, Emanuel Ungurean și Sava Raicu, care — după ce va studia actele, puse la dispozițiunea comisiei de P. S. Sa D-nul

Episcop — să vină sinodului eparhial cu propunere.

Sinodul decide, că comisia organizatoare să se completeze cu domniile Dr. Traian Putici, Emanuel Ungurean și Sava Raicu, și că această comisie studiind actele, în ședința procsimă să facă propunere.

Nr. 78. Urmează la ordinea de zi continuarea referadei comisiei organizatoare prin raportorul Nicolaie Zigre.

Se cetește raportul special al Consistoriului din Arad în chestia urcării contribuției diecezane dela 4 la 6 fileri de suflet și a întroducerii unui arunc cultural asupra honorațiilor din dieceză.

Raportul Consistoriului din Arad asupra acestei chestiuni luându-se la cunoștință și primindu-se propunerile din acel raport, sinodul aduce următorul concluz:

1. În vederea trebuințelor înmulțite prin dezvoltarea și susținerea institutului pedagogic-teologic și altor instituțiuni culturale ale diecezei, contribuția diecezană de suflet se urcă dela 4 la 6 fil., cum a fost dela început decretat prin concluzul sinodului eparhial Nr. 80 din 1871.

2. Toți dignitarii bisericești, funcționarii consistoriali și profesorii dela institutul teologic-pedagogic, să plătească pentru fondul general diecezan 1% din salariile lor fundamentale.

3. În acelaș scop protopopii să solvească anual 40 cor., preoții cu dotațiune superioară 30 cor., cei cu dotațiune inferioară, precum și toți capelanii 16 cor., iar învățătorii câte 10 cor. anual.

4. Intelectualii de pe teritoriul Consistoriului din Arad să fie împărțiți în 4 clase, având să plătească de după clasa, în care vor fi așezați, câte 10, 20, 30 și 40 cor. anual.

Aceste contribuții anuale se pot răscumpără prin o sumă plătită odată pentru totdeauna, care sumă să aducă anual cel puțin atâtea procente, cât face cvota respectivului contribuent.

5. Toate cele dispuse în punctele 1—4 din acest concluz sunt obligatoare și pentru districtul aparținător Consistoriului din Oradea-mare.

Nr. 79. Se cetește propunerea Consistoriului din Arad referitor la ameliorarea și regularea dotațiunii funcționarilor consistoriali și a profesorilor dela institutul teologic-pedagogic prin raportorul Nicolaie Zigre.

La propunerea comisiei sinodul aproabă propunerea Consistoriului din Arad și în senzul acestei propuneri aduce următorul concluz:

1. Cu prima ianuarie 1912 înceată beneficiul votat în 1909 profesorilor și funcționarilor sub titlul adausului de 20%, dela salar și suma acestor procente se adauge la salariul fundamental.

2. Salariul cu conziderarea acestui adaus se statorește astfel:

a) Pentru asesori ordinari referenți, pentru secretarul, cassarul și controlorul consistorial, un salar de 2600 coroane, iar pentru ajutorul de referent și cel de contabil, nu altcum pentru protocolistul arhivar în sumă de 2200 cor.

b) Tot la 2600 cor. se stabilește salarul fundamental pentru directorul și profesorii definitivi dela

catedrele ordinari, iar pentru cei aplicați provizor la atari catedre, nu altcum pentru profesorii dela catedrele extraordinare, leafa fundamentală se stabilește la 2200 cor.

c) Aceste salare la funcționarii, cari vor urmă după timp, se pot ameliora prin adause personale, iar ale profesorilor se ameliorează și acum și se vor ameliora și în viitor cu cvinvenale de câte 200 cor., cari se repetesc până la 6 ori, deci cu cvinvenalul al 6-lea înceată ameliorarea.

3. Pe lângă salarul stabilit mai sus, funcționarii și profesorii cu leafă fundamentală de 2600 cor., beneficiază încă cu 800 cor., titulo: relut de cvartir, iar cei cu salare fundamentale de 2200 cor., beneficiază sub acest titlu 600 cor.

4. Fiecare funcționar și profesor, deci și directorul este obligat să plătească toate taxele statutare și regulamentari la fondul de penziune de după salarul beneficiat, afară de relutul de cortel și la licvidarea penziunii în cazurile obveniende, va servi de bază salarul fundamental cu adausul personal, respective cu cvinvenalul avut la datul pensionării, dar fără computarea relutului de cvartir.

5. Se observează, că directorul institutului având dela început și relut de cvartir cu 500 cor., și cvartir în natură cu alte beneficii, cvartirul în natură se compută cu 300 cor., deci relutul în bani rămâne tot 500 cor.

Nr. 80. Urmează cererea Conzistorului din Arad, pentru acordarea unui respiriu, până la sesiunea următoare a sinodului pentru pregătirea proiectului de regulament, referitor la administrarea fundațiunei Zsiga din Oradea-mare, prezentat sinodului eparhial sub Nr. 95 din 1911.

La propunerea comisiunei prin raportorul său Nicolaie Zigre:

Sinodul decide acordarea respiriului, îndrumând Consistorul a pregăti regulamentul și a-l prezentă sinodului din anul următor.

Nr. 81. Se dă cetire raportului Consistorului din Arad asupra rugării reuniunii învățătorilor din dreapta Murășului, pentru ca să li-se încuviințeze, ca monumentul regretatului profesor preparandial Teodor Ceontea să se așeze în grădina seminarială.

Comisia organizatoare apreținind motivele de pietate față de decedatul profesor, prin raportorul său Nicolaie Zigre, propune aprobarea hotărârii Consistorului de sub Nr. 615/912 și:

Sinodul aprobă hotărârea Consistorului și încuviințează cererea reuniunii învățătorilor, ca monumentul prof. Teodor Ceontea să fie așezat în grădina seminarului.

Nr. 82. Urmează la ordinea de zi continuarea referadei comisiunei bisericești prin raportorul Mihail Lucața.

Se cetește raportul Consistorului aradan, referitor la memorandele preoțimeii, în chestia îmbunătățirii dotațiunii preoțești.

Comisiunea conziderând, că cererea e îndreptățită și considerând, că aceasta afacere

importantă, care prin o rezolvire justă și ecvitalabilă, e menită de a liniști preoțimea îngrijorată pentru subsistința ei familiară — propune și sinodul decide:

Memorandele din chestiune se transpun Conzistorului din Arad, spre a le subșterne pe lângă opiniunea sa la măritul Congres național-bisericesc, spre competentă rezolvire. Tot odată sinodul roagă pe Ex. Sa Dl Mitropolit și pe P. S. Lor episcopii diecezani, ca să facă aceste memorande obiect de studiu și între marginile posibilității, să întreprinză toți pașii de lipsă pentru sanarea neajunsurilor arătate din partea preoțimeii.

Nr. 83. Urmează la ordinea de zi raportul comisiei speciale, esmisă în chestia internatului din Beiuș.

Comisia prin raportorul său dr. Gavril Cosma, constată necesitatea imperativă de a se face în timpul cel mai scurt, în cece privește edificiul, aranjarea internă și administrarea internatului — adaptările de lipsă la acela, cu deosebită conziderare și la necesitățile din viitorul mai depărtat. Comisia ia la cunoștință raportul Conzistorului oradan.

Conziderând însă, că nici odată nu s'a putut prezentă un proiect și plan de aranjare a tuturor chestiunilor relative la internat, înțelegând aici în special și finanțarea adaptării și susținerea în viitor a internatului, și conziderând, că în conzecință pentru de a pune între împrejurările date extrem de grele rezolvirea chestiei internatului pe o bază solidă și sigură, pe lângă susținerea în valoare a tuturor concluzelor sinodale anterioare, aduse în acest obiect propune:

Comisia specială, aleasă în aceasta chestiune, se decretează în permanență pe întreg periodul acestui sinod și se însărcinează, că făcând obiect de studiu amănunțit toată afacerea internatului, eventual escurgând și la fața locului, dimpreună cu veneratul Conzistor din Oradea-mare și cu concursul P. S. Sale și cu sprijinul material al diecezei, ca și a proprietarului acestui institut, și ajungând la rezultat favorabil în cece privește și finanțarea chestiunei internatului, să executeze însași adaptările și finanțarea, având a raportă despre toate în raport special.

După o discuție amănunțită asupra acestei afaceri, sinodul aduce următorul concluz:

Afacerea rămâne în studiul acestei comisiuni speciale până la altă dispozițiune din partea sinodului eparhial. Conzistorul din Oradea-mare se îndrumă să studieze amănunțit afacerea, prezentând proximei sesiuni sinodale planul de zidire, preliminarul de spese și modalitatea replătirii capitalului investit.

Nr. 84. Aceeaș comisie specială prin raportorul său dr. Gavril Cosma, în vederea numărului mare al elevilor a altor școale din

Beiuș și în vederea multor agende administrative și de disciplină dela internat, propune modificarea concluzului sinodal Nr. 61, alinia 2 din 1907, adică să se separeze postul de catihet de postul de rector la internat, și Consistorul din Oradea-mare să se autorizeze, ca în conformitate cu aceasta să modifice regulamentul internatului, punându-l acesta în aplicare provizoriu și până la sesiunea proximă sinodală, căreia va avea să prezinte un proiect de modificare a acestui regulament:

Sinodul primește propunerea comisiunii și decide despărțirea postului de catihet de postul de rector la internatul din Beiuș.

Nr. 85. Urmează la ordinea de zi referada comisiunii petiționare, prin raportorul său dr. Cornel Iancu, și la propunerea comisiunii:

Petitul comunei bisericești din Bodești, pentru încuviințarea colectei în scopul reparării sf. biserici,

Se încuviințează.

Nr. 86. Petitul comunei bisericești din Bodești pentru ajutor la zidirea bisericii de acolo

Se transpune consistoriului din Arad spre competentă rezolvire.

Nr. 87. Petitul comunei bisericești din Ilteu pentru încuviințarea unei colecte în scopul zidirii bisericii de acolo

Se încuviințează.

Nr. 88. Rugarea comunei bisericești din F.-Oșorheiu pentru încuviințarea de colectă în scopul renovării bisericii

Se restituie pe calea Consistoriului din Oradea-Mare pentru ajustare.

Nr. 89. Rugarea comunei bisericești din Mădrigești pentru încuviințarea de colectă în scopul renovării sf. biserici și a zidirii școlei

Se încuviințează.

Nr. 90. Rugarea credincioșilor Ezechiel Ciocoi și Grigoriu Jucu pentru a li-se esarenda lor 200 jugere din pământul fundațiunii Teodor Papp

Se transpune consistoriului din Arad.

Nr. 91. Rugarea comunei bisericești din Petigd pentru descrierea taxei de asigurare 34 cor. 80 fil.

Se transpune Consistoriului din Arad.

Nr. 92. Rugarea preotului Antoniu Perva din Rogoz pentru un ajutor de 200 coroane din fondul preoțesc

Se transpune Consistoriului din Oradea-Mare.

Nr. 93. Rugarea comunei bisericești din Secaș, pentru a i-se iertă restanța în taxa de

4 filleri de suflet 110 cor. 08 fil. și restanța taxei de asigurare 367 cor.

Se transpune Consistoriului din Arad.

Nr. 94. Cererea comunei bisericești din Petigd pentru concesiunea de a colectă în scopul zidirii unei biserici nouă

Se restituie pe calea Consistoriului din Oradea-Mare pentru ajustare.

Nr. 95. Rugarea comunei bisericești din Bichiș, că contribuția de 4 fil. de suflet, convenția episcopescă și darea pentru casa proto-presbiterală din Chișineu să se eiecteze numai după 250 suflete aflătoare în Bichiș

Se transpune Consistoriului din Arad.

Nr. 96. Rugarea lui Mila Marian din Buzad pentru a i-se iertă 89 cor. 90 fil. spese de intabulare.

Se transpune Consistoriului din Arad.

Nr. 97. Rugarea comunei bisericești din Talpe pentru încuviințarea unei colecte în scopul edificării unei biserici

Se restituie prin Consistorul din Oradea-Mare pentru ajustare.

Nr. 98. Cererea comunei bisericești din Beuș pentru încuviințarea unei colecte în scopul edificării unei școale de fete

Se încuviințează.

Nr. 99. Cererea comunei Ohaba Sârbească pentru încuviințarea unei colecte în scopul edificării unei biserici

Se încuviințează.

Nr. 100. Cererea comunei bisericești Voi-vodeni pentru acordarea unui ajutor pentru edificarea unei școale

Se transpune Consistoriului din Arad.

Nr. 101. Rugarea lui Florea Steiciu din comuna Checheș pentru exarendarea pământurilor aparținătoare fundațiunii Teodor Pap

Se transpune Consistorului din Arad.

Nr. 102. Rugarea comunei bisericești Târnavă pentru concesiunea de colectă în scopul zidirii unei biserici

Se încuviințează.

Nr. 103. Rugarea profesorului de cântări și musică din Arad Trifon Lugojan pentru so-cotirea anilor 1900/1 și 1901/2 la fondul de penziune și dotarea ca profesor ordinar

Se transpune Consistorului din Arad.

Nr. 104. Propunerea lui Georgiu Tocitu preot în Calacea pentru înființarea insoțirilor parohiale.

Se transpune consistorului din Arad.

Nr. 105. Cererea lui Vasile Neag învățător pentru încăsarea salariului restant precum și a cvincvenalului

Se transpune Consistorului din Arad.

Fiind timpul înaintat și anunțându-se procsima ședință pe 19 Aprilie la orele 10 a. m., când va urmă la ordinea zilei referada comisiunei epitropești și eventual ale altor comisiuni, ședința se ridică la orele 7 seara.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința a VIII-a, ținută în 6/19 Aprilie 1912.

Joan J. Papp,

Episcop-președinte.

Dr. Aurel Pinția,

notar.

Ședința VIII.

S'a ținut în 6/19 aprilie 1912 la orele 10 a. m.

Președinte: P. S. Sa Domnul Episcop diecezan
Ioan I. Papp. Notar: *Mihai Păcățian.*

Nr. 106. Se cetesc protocoalele ședințelor V, VI și VII și

Se verifică.

Nr. 107. Prezidiul prezintă petiția comunei bisericesti din Căpâlna pentru descrierea restanțelor taxei de asigurare.

Se transpune Conzistoriului din Arad.

Nr. 108. Deputatul Gavril Cosma face următoarea propunere: „La §. 19. punctul a) din Statutele fondului diecezan pentru ajutoarea preoțimeii rom. gr. or. din dieceza Aradului să se adauge următorul text: „În cazuri extraordinare însă și nainte de a ajunge în deficiență — pot fi trecuți în statul de penziune ori ajutoarea și acei protopopi, preoți și diaconi, cari din interese de ordin mai înalt bisericesc-școlar sunt reclamați, aleși ori instituți în serviciul bisericeii. Și întrucât îndreptățirea de a face propuneri pentru eventualele modificări cade în competența adun. gen. a fond. preoțesc — Prea Sfinția Sa Domnul Episcop diecezan, ca președintele natural al adun. gen. a fond. preoțesc — e rugat să facă obiect de desbatere acest proiect de modificare, în proxima adun. gen. a fond. preoțesc“.

Decretându-se cauza de urgentă, propunerea se transpune Conzistoriului din Arad.

Nr. 109. Comisiunea epitropească prin raportorul Dr. Aurel Lazar, cetește raportul Conzistoriului din Oradea-mare despre supracenzurarea și aprobarea socoatei internatului din Beiuș pentru anul școlar 1910/1911. La propunerea comisiunei

se ia la cunoștință, socoata se aprobă și Conzistorului i-se dă absolutor.

Nr. 110. Aceeași comisie raportează, că ocupându-se cu budgetul Conzistorului din Oradea-mare, a constatat, că în acela obvin poziții de salare pentru posturi, cari nu sunt sistemizate, cum sunt postul de referent școlar ordinar și referent epitropeesc ordinar și angajarea unui fizic conzistorial și astfel propune, că bugetul să se transpună comisiunei organizatoare, care să se pronunțe în meritul necesității sistemizării și îndeplinirii acestor posturi.

Sinodul primește propunerea comisiunei și decide, ca afacerea aceasta să se transpună comisiunei organizatoare.

Nr. III. Se cetește prin raportorul Nicolae Zigre raportul comisiunei organizatoare la interpelarea făcută și răspunsul dat în afacerea ajutorului de stat pe partea diecezei pentru ambele conzistorii.

La recomandarea prezidiului

se suspendă publicitatea și sinodul se preface în ședință conferențială.

Nr. III. După încheierea ședinței conferențiale și redeschiderea ședinței publice, prezidiul anunță următorul concluz:

Sinodul primește cu unanimitate partea I (primă) din propunerea comisiunei și ridică la valoare următorul concluz:

„Atât din răspunsul bazat pe acte al Preasfinției Sale, cât și din actele aflătoare la Conzistorul din Arad, constatându-se, că guvernul și respective ministrul de culte și instrucțiune publică, la acordarea ajutorului s'au abătut dela praxa uzuată până în 1907, acordând ajutorul pentru anumite persoane din funcțiuni și suspendând asemnarea sumelor preliminate pentru unii funcționari excepționați, prin ce află ingerință în autonomia bisericeii și aflând, că din partea Preasfinției Sale s'au făcut remonstrațiune la guvern, la care n'au urmat încă răspuns, de aceea, pe lângă transpunerea actelor, Sinodul înaintează toată afacerea la Conzistorul metropolitan pentru promovare la Congres spre a luă demersuri întru apărarea autonomiei bisericeii noastre jignite prin procedeul guvernului.

II. Partea a doua din propunerea comisiunei, se primește cu 21 voturi contra 13, enunțându-se următorul concluz:

Constatându-se, că în afacerea ajutorului de stat pe anul curent, Conzistorul din Oradea-mare s'a pus în directă corespondență cu guvernul, se îndrumă acest Conzistor, că în toate afacerile cu guvernul de regulă să corespundeze pe calea Preasfinției Sale, carele este reprezentantul întregii eparhii.

III. Partea a treia din propunerea comisiunei se primește cu unanimitate și se enunță următorul concluz:

„În ce privește regularea raportului între Preasfințitul Episcop și între Conzistorul și vicarul episcopesc din Oradea-mare, se însărcinează Conzistorul din Oradea-mare a elaboră un normativ și a-l prezentă sinodului ordinar următor pentru pertractare“.

Anunțându-se ședința proximă pe 6/19 aprilie a. c. la 5 ore p. m. când va urmă la ordinea zilei continuarea referadei comisiunei

organizatoare eventual și a altor comisii, ședința se ridică la 1 oră 30 minute p. m.

Acest protocol s'a citit și verificat în ședința IX-a ținută în 6/19 aprilie 1912.

Ioan I. Papp,
episcop-președinte.

Mihai Păcățian,
notar.

Ședința a IX-a.

Ținută la 6/19 aprilie 1912, ora 5 p. m.

Președinte: P. S. Sa Domnul Episcop diecezan *Ioan I. Papp*. Notariu: *Iosif Moldovan*.

Nr. 113. Se cetește protocolul ședinței a VIII-a și:

Se verifică.

Nr 114. Urmează la ordinea zilei continuarea referadei comisiei organizatoare prin raportorul Nicolau Zigre, care, la actul transpus dela comisia epitropească în privința bugetului prezentat de consistorul din Oradea-mare propune, iar sinodul decide:

În bugetul consistorial poate fi prelininat salariu permanent numai pentru acelea posturi de asesori ordinari, referenți ori alții de funcționari, care sunt sistematizate de sinodul eparhial. — Încât consistorul din Oradea-mare ar afla necesitate a se institui posturi nouă de asesori ordinari ori alți funcționari, este avizat a prezenta sinodului ordinar următor propunere motivată atât în privința trebuinței, cât și a posibilității. În reșul acestui concluz principial proiectul de buget se restituie în competența comisiei epitropești.

Nr. 115. Urmează continuarea referadei comisiei epitropești prin raportorul Dr. Aurel Lazar.

Se cetește raportul Consistoriului din Oradea-mare, despre supracenzurarea și aprobarea socoții internatului din Băiuș pe anul școlar 1910/11, care la propunerea comisiei —

Se ia la cunoștință și se aproabă, iar Consistoriului din Oradea-mare i-se dă absolutoriul.

Nr. 116. Tot la propunerea comis. epitropești

Se ia spre știre raportul Consistoriului din Arad, prin care s'a înaintat protocolul comisiei de control pe lângă următoarele observări:

a) Se avizează Consistoriul din Arad să încaseze în decursul anului anticipația 60 cor. dată fostului cassar la librăria diecezană Dimitriu Popoviciu.

b) Să reguleze prin normativ afacerea anticipațiilor de salariu ale funcționarilor, conform dispozițiilor făcute la tipografia diecezană.

c) În vederea faptului, că procesul intentat de Consistor pentru lichidarea pretenziunilor în contra avocatului Dr. Ioan Suciu nu înaintează spre finalizare așa, după cum ar cere interesele diecezei, se îndrumă Consistoriul, să iee cu toată rigoarea măsurile de lipsă pentru necondiționata finalizare, raportând în detaliu procsimului sinod, atât despre demersurile luate, cât și despre rezultatul obținut.

Totodată comisiunea de control este însărcinată d) să supravegheze starea tuturor proceselor diecezane în curgere și să vină la procsima sesiune cu raport special, arătând starea faptică.

Nr. 117. Răspunsul Consistoriului din Oradea-mare la protocolul comisiei de control, la propunerea comisiei epitropești:

Se ia spre știre.

Nr. 118. Se cetește rugarea Consistoriului din Oradea-mare pentru încuviințarea cumpărării casei dela firma Dreher din Oradea-mare. Comisiunea epitropească propune încuviințarea cumpărării acelei case cu suma de 120.000 coroane.

Față cu această propunere deputatul Augustin Hamsea pe motivul, că rugarea nu este perfect ajustată, nu se prezintă nici extrasul cărții funduare, nici contractul de cumpărare și nu se dovedește prin nimic, că venitul acelei case ar acoperi interesele capitalului de investiție, face contra propunerea să nu se încuviințeze cumpărarea.

În urmarea acestora președintele sinodului bazat pe dispoziția §-lui 51 din Regulament, fiind vorbă de cumpărarea unei averi, dispune votare nominală, poftind pe deputații sinodali a vota cei, cari sunt pentru primire cu „da“, iar cei, cari sunt contra cu „nu“.

Făcându-se apel nominal se constată că pentru propunerea comisiei, de a încuviința cumpărarea au votat deputații: Dr. Cornel Ardelean, Vasiliu Beleş, Iuliu Bodea, Roman Ciorogar, Dr. Aurel Cioban, Dr. Gavril Cozma, Adrian P. Desean, Procopiu Givulescu, Ioan Giorgia, Iuliu Groșorean, Vasilie Goldiș, Andreiu Horvat, Petru Ionaș, Dr. Cornel Iancu, Cornel Lazar, Mihaiu Lucuța, Dr. Dimitriu Mangra, Vasiliu Mangra, Dr. Constantin Mișiciu, Alexandru Muntean, Fabrițiu Manuilă, Iosif Moldovan, Dimitriu Muscan, Dr. Iustin Marșeu, Dr. Cornel Nicoară, Dr. Teodor Pap, Dr. George Popa, Dr. George Popoviciu, Dr. Traian Puticiu, Sava Raicu, Dr. Nicolau Regman, Dr. Georgiu Roxin, Nicolau Roxin, Silviu Roxin, Vasiliu Sala, Gherasim Sêrb, Petru Serb, Dr. Aurel Lazar și Mihai Păcățian.

În contra propunerii comisiei au votat deputații: Petru Baran și Augustin Hamsea.

În urmarea acestei votări președintele constată, că s'au dat de tot 41 voturi, 39 pentru propunerea comisiei, 2 contra, deci, enunță ca concluz propunerea comisiei în următoarele:

Constatăndu-se din nou necesitatea procurării unui local corespunzător trebuințelor Consistoriului din Oradea-mare, și susținând concluzul sinodal de sub Nr. 32/907 referitor la îndemnizarea vinderii casei vechi consistoriale, cumpărarea casei din strada Ca-

puținilor dela firma Dreher cu prețul de 120.000 cor. ca proprietate a diecezei Aradului se aprobă. Pentru acoperirea prețului de cumpărare se autorizează Consistoriul din Oradea-mare a conține un împrumut de 120.000 cor., pe realitățile diecezane de acolo, având de a se îngriji tot același Consistor și de acoperirea intereselor și amortisarea capitalului împrumutat.

Nr. 119. Rugarea Consistoriului din Oradea-mare de a se încuviința zidirea unui nou edificiu pe locul casei cumpărate dimpreună cu planurile și preliminarele adnesate, nefiind dovedită rentabilitatea edificării și prin urmare nefiind asigurată nici acoperirea intereselor, cu atât mai puțin depurarea împrumutului contemplat, în urma propunerii comisiunii episcopice:

Sinodul de astădată nu poate aproba planul și preliminarul înaintat.

Nr. 120. Tot aceeași comisiune referă asupra **bugetului** Consistorului din Arad pe anul 1912, care cetindu-se

se votează în următoarele:

A) Venite (acoperire).

a) Ordinare.	1911.	1912.
1. Bani gata rămași la 31 decembrie 1911	12336·40	10123·61
2. Ajutor dela stat pe anul 1912	17300·—	28820·—
3. Contribuirea 6 fileri de suflet	14150·—	20000·—
4. 60% din venitul fondului bis. cler.	24975·—	26325·72
5. 60% din venitul fondului școlar-prep.	3969·—	4182·72
6. Taxa de 1 cor. dela cununii	1700·—	1700·—
7. Cvota 10% spese de admin. din venitul curat al fondurilor și fundațiilor	25667·38	26630·95
8. Din venitul sesiilor reduse întru acoper. parțială a retribuției protopresbiterilor	10200·—	10200·—
9. Spesele biroului sinodal dela deputați	200·—	200·—
10. Cvota $\frac{3}{5}$ din venitul fondului pentru promovarea culturii religioase	1501·44	1527·76
11. Didactru dela teologi și pedagogi	2500·—	2500·—
12. Taxe de examene și întărire învățătorească	1000·—	1000·—
b) Extraordinare.		
13. Cvota de 10% din fondul bis. -clerical	4162·50	—·—

	1911.	1912.
14. Cvota dela fondul sinodal - congregual, spre acoperirea parțială a diurnelor deputaților	860·80	—·—
15. Dela fondul gimnazial contrib. la bugetul școlar	600·—	—·—
16. Dela fondul de asigurări conform §. 14 reg. 1899 III/5	1689·54	1689·54
17. Tot din acest fond pentru referentul afacer. de asig.	600·—	600·—
18. Din venitul curat al librăriei diecezane 15%	640·70	1789·05
19. Dela fundațiunea Paffy conf. reg. p. 3 lit. c)	430·—	544·63
20. Taxe de examen, întărire și strămutări preoțesti	1500·—	1000·—
Total	125982·76	138833·98

B) Spese.

I. Senatul bisericesc.

a) Ordinare.

1. Asesorului ordinar	2400·—	} 3000·—
amelior. proviz. până la regularea definitivă	600·—	
adaus personal	600·—	600·—
relut de cvartir	500·—	800·—
2. Directorului instit. teologic pedag. salar fundam.	1800·—	2600·—
retribuțiune directo-rală	400·—	400·—
6 cvincven. à 200 cor. cvincven. al 6-lea retrograd pe 1910	1200·—	1200·—
amelior. proviz. până la regularea definitivă	200·—	—·—
amelior. proviz. retrograd pe 1910	680·—	—·—
relut de cvartir (300 cortel în natură)	40·—	—·—
500·—	500·—	500·—
3. La 3 profesori de teologie salar fund. à 2600 cor.	5400·—	7800·—
la 2 doauă cvincvenale à 200 cor.	400·—	800·—
la 1 cvincvenal retrograd	66·67	—·—
amelior. proviz. până la reg. defin.	1160·—	—·—

	1911.	1912.		1911.	1912.
amelior. proviz. retrogradă	463·34	—·—	relut de cvartir	400·—	400·—
la toți trei relut de cvartir à 800 cor.	1500·—	2400·—	15. Onorar profesorului de igienă	1200·—	1200·—
4. Profesorului de cant și muzică salar fund. 2 cvincven. à 200 cor. amelior. proviz. până la regul. defin.	1600·— 400·—	2200·— 400·—	16. Învățătorului dela școala de aplicație salar	800·—	1200·—
amelior. proviz. până la regul. defin.	400·—	—·—	relut de cvartir	—·—	420·—
relut de cvartir	400·—	600·—	17. Susținerea alumneală	5000·—	6000·—
5. Contribuirea la bugetul Mitropolitan	300·—	300·—	18. Retribuțiunea propun. lucrului de mână (slöjd)	—·—	560·—
6. Ajutoare de caritate	300·—	300·—	19. Recvizite de învățământ la pedagogie	300·—	1000·—
7. Retrib. celor 11 protopopi din distr. conzist. din Ařad, à 600 cor. pt. řed. cun.	6600·—	6600·—	20. Recvizite de scris și spese direcționale	200·—	200·—
8. Retribuțiunea celor 6 protopopi din distr. Orășii-Mari à 600 cor. pt. řed. cun.	3600·—	3600·—	21. Remunerațiunea caticheșilor	6500·—	7000·—
b) Extraordinare.			22. Retrib. celor 11 protopopi pt. inșp. řcol. à 400 cor.	4400·—	4400·—
9. Diurne și spese de esmisiuni	1800·—	1800·—	b) Extraordinare.		
10. Spese neprevăzute	400·—	400·—	23. Diurne și spese de esmisiuni și inșpeș.	1000·—	2000·—
Total	33710·01	36300·—	24. Ajutoare culturale	2000·—	3000·—
II. Senatul școlar.			25. Pentru crearea fondului necesar la ridicarea salei de gimnastică la preparandie	—·—	5000·—
a) Ordinare.			26. Spese neprevăzute	400·—	400·—
11. Asesorului ordinar salar	2400·—	3000·—	Total	45033·32	59580·—
amelior. proviz. până la regularea definitivă adaus personal	480·—	—·—	III. Senatul episcopesc:		
relut. de cvartir	500·—	800·—	a) Ordinare.		
12. Referentului revisor-școlar salar	2400·—	2400·—	27. Asesorului ordinar salar	2400·—	3000·—
relut de cvartir	500·—	600·—	amelior. proviz. până la reg. defin.	480·—	—·—
13. Profesorilor preparandiali: salar fundam. la 4 inși à 2600 cor. și la 1 à 2200 cor.	9000·—	12600·—	adaus personal	600·—	600·—
unui prof. 6 cvincvenale à 200 cor.	1000·—	1200·—	relut de cvartir	500·—	800·—
unui profesor 1 cvincvenal	200·—	200·—	28. Secretarului conzistorial: salar	2400·—	3000·—
amelior. proviz. până la regul. definitivă	2040·—	—·—	amelior. proviz. până la regul. defin.	640·—	—·—
amelior. proviz. retrogradă	213·32	—·—	adaus personal	800·—	800·—
relut de cvartir la 4 profesori à 800 cor. la 1 prof. à 600 cor.	2500·—	3800·—	relut de cvartir	500·—	800·—
14. Profesorului de desen și caligrafie salar	1600·—	1600·—	29. Controlorului contabil: salar	2400·—	3000·—
			amelior. proviz. până la regul. defin.	480·—	—·—
			adaus personal	600·—	600·—
			relut de cvartir	500·—	800·—
			30. Casariului conzistorial: salar	2400·—	3000·—
			amelior. proviz. până la reg. definit.	480·—	—·—
			adaus personal ca și ref. al afacer. de asig.	600·—	600·—

	1911.	1912.
relut de cvartir . . .	500.—	800.—
31. Referentului ajutător salar	1600.—	2200.—
amelior. proviz. până la regul. definit. . .	320.—	—.—
relut de cvartir . . .	400.—	600.—
32. Ajutorului contabil: salar	1600.—	2200.—
amelior. proviz. până la regul. definit. . .	320.—	—.—
adaus personal . . .	—.—	200.—
relut de cvartir . . .	400.—	600.—
33. Salarul unui funcțio- nar la senatul epitrop.	1600.—	1600.—
34. Onorarul fiscului con- zistorial	2000.—	2000.—
35. Onorar exactor. con- zistorial	800.—	800.—
36. Arhivarului conzis- torial: salar	1600.—	2200.—
amelior. proviz. până la regul. definitivă . .	320.—	—.—
relut de cvartir . . .	—.—	600.—
37. Dotarea canceliștilor	4500.—	5000.—
38. Sâmbrie servitorului de cancelarie	720.—	864.—
amelior. proviz. până la regul. def.	144.—	—.—
39. Încălzitul și lumina- tul localului conzist.	1300.—	1300.—
40. Recvizite de scris mobile și porto . . .	1600.—	1600.—
41. Tipărituri pentru Con- zistor	2000.—	2000.—
42. Contribuțiune și ecvi- valent	100.—	100.—
43. Taxa de canalizare consum de apă și asig.	300.—	300.—
44. Diurne și viatic de- putaților sinodali . .	2500.—	2800.—
45. Diurne și viatic de- putaților congresuali	2500.—	3000.—
46. Diurne și viatic la comisiuni și esmisiuni	200.—	200.—
47. Subvențiunea văduv. Milca Bodea	96.—	96.—
b) Extraordinare.		
48. Cvota pentru depu- rarea împrum. gimn. din Brad	400.—	400.—
49. Spese neprevăzute . .	400.—	400.—
50. În datoria pentru casa str. Batthyányi Nr. 2	4000.—	—.—
51. Dotarea fondului de penziune pentru prof. instituit. teologic-pe-		

	1911.	1912.
dagogic și funcțion. conzist. din Arad . . .	—.—	6000.—
Total	48000.—	54860.—

Recapitularea.

I. Senatul bisericesc . .	33710·01	36300.—
II. Senatul școlar	45033·32	59580.—
III. Senatul epitropesc . .	48000.—	54860.—
Suma speselor	126743·33	150740.—

Bilanț.

A) Venite (acoperire) . .	125982·76	138833·85
B) Spese	126743·33	150740.—
Deficit	760·57	11·906·15

care se va acoperi din contribuiriile normate prin concluzul Vener. Sinod Nr. 78.

Fiind timpul înaintat se anunță procsima ședință pe 7/20 April 1912, 9 ore a. m. când va urmă la ordinea zilei referada comisiunei epitropești asupra bugetului conzistorial din Oradea-Mare, continuarea referadei comisiunei bisericești, eventual alte comisiuni restante și restaurarea. Ședința se ridică la ora 7. seara.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința a X-a ținută la 7/20 aprilie 1912.

Ioan I. Papp,

Episcop-președinte.

Josif Moldovan,
notar.

Ședința a X-a.

Ținută în Arad, la 7/20 aprilie 1912 ora 9 a. m.

Președinte: P. S. S. Domnul Episcop diecezan *Ioan I. Papp.* Notar: *Josif Moldovan.*

Nr. 121. Se cetește protocolul ședinței a IX-a și

Se verifică.

Nr. 122. La ordinea zilei este continuarea referadei comisiunei epitropești, care prin referentul său Dr. Aurel Lazar cetește raportul Conzistorului din Oradea-mare în chestiunea bugetului său precum și însuși proiectul de buget pe anul 1912 și propune, iar Sinodul decide:

Să se aproabe bugetul prezentat cu excepțiunea pozițiilor 1 și 2 din bugetul senatului școlar, nefiind sistemizat postul de asesor ordinar referent la senatul școlar, pentru care s'a preliminarat sumele cuprinse în acele poziții ale proiectului de buget. Poziția 3 dela senatul epitropesc se modifică, adăugându-se la titlul „referentul epitropesc“, cuvântul „ajutător“, dar remânând nealterată suma preliminarată. Poziția 10 din bugetul senatului epitropesc se șterge, nefiind sistemizat postul de fizic. Poziția Nr. 4 de 6000 cor. din partea venitelor se reduce la 3600 cor. Pe baza aceasta se stabilește în următoarele:

Bugetul

Conzistorului din Oradea-mare pe anul 1912.

A) Venite.

	1911.	1912.
1. Restul casei din 1911	—	2739·27
2. Ajutorul de stat pe 1912	12000·—	29000·—
3. Competința sidoxială	1200·—	1200·—
4. Retribuțiunea protopopilor	3600·—	3600·—
5. Cvota $\frac{2}{5}$ din fondurile comune	4000·—	—
6. În contribuiri eparhiale	6000·—	6000·—
7. Taxa dela cununii	200·—	200·—
8. 10% spese de administr. dela fonduri	276·—	276·—
9. Cvota din fondul de asigurare, tipogr. etc.	1960·—	1960·—
10. Remunerațiunea revizor. școlar	800·—	800·—
11. Venite neprevăzute	60·—	60·—
12. Cvota $\frac{2}{5}$ din fondul cultural	1000·80	1000·80
de tot	31096·80	46836·07

B) Spese.

I. Senatul bisericesc.

1. Salariul vicariului preșident	10000·—	10000·—
2. Salariul asesorului referent bis.	2400·—	3500·—
3. Bani de cvartir acestuia	500·—	500·—
4. Retribuțiunea protop. și inspector. școlari	6000·—	6000·—
5. Spese de călătorie în afaceri bis.	200·—	200·—
de tot	19100·—	20200·—

II. Senatul școlar.

1. Salariul referentului școlar	2400·—	—
2. Bani de cvartir acestuia	500·—	—
3. Remunerarea catihetilor	600·—	600·—
4. Remunerarea catihetului Vas. Popoviciu	400·—	400·—
5. Remunerarea revizorului școlar	800·—	800·—
6. Spese de călătorii în afaceri școlare	200·—	200·—
de tot	4900·—	2000·—

III. Senatul epitropesc.

1. Salariul secretarului	2400·—	3500·—
2. Bani de cvartir acestuia	500·—	500·—
3. Salariul refer. epitrop. „ajutător“	2400·—	3500·—

	1911.	1912.
4. Bani de cvartir acestuia	—	500·—
5. Salariul actuarului	2400·—	2400·—
6. Bani de cvartir acestuia	400·—	400·—
7. Onorar fiscalului	600·—	1000·—
8. Onorar cassarului	200·—	400·—
9. Onorar controlorului	200·—	200·—
10. Salar unui cancelist	1200·—	1200·—
11. Pentru doi scriitori	—	1320·—
12. Sâmbria servitorului	480·—	600·—
13. Pentru încălzit	350·—	400·—
14. Pentru luminat	60·—	60·—
15. Recvizite pentru cancelarie	150·—	200·—
16. Instruirea cancelăriei	150·—	200·—
17. Contribuție și ecvivalent	450·—	450·—
18. Tipărituri pentru toate senatele	500·—	600·—
19. Competința sidoxială	1200·—	1200·—
20. Spese de călătorii în afaceri epitr.	100·—	100·—
21. Diurne și viatic deput. sinodali	1200·—	1200·—
22. Diurne și viatic deput. congres.	1200·—	1200·—
23. Conservarea edificiilor	800·—	400·—
24. Restituirea anticipațiunei din fond. bisericesc în contul ajut. de stat	—	6000·—
25. Spese neprevăzute	300·—	300·—
de tot	17240·—	27830·—

Reasumarea speselor.

I. La senatul bisericesc.	19100·—	20200·—
II. „ „ școlar	4900·—	2000·—
III. „ „ epitropesc	17240·—	27830·—
suma speselor	41240·—	50030·—

Bilanț.

A) Suma venitelor	—	46836·07
B) Suma speselor	—	50030·—
Deficit	—	3193·93

care se va acoperi din economiile bugetului.

Nr. 123. Privitor la deficitul anului 1911 de 2831 cor. 20 fil. la Conzistorul din Oradea-mare:

Dupăce socoata pe anul 1911 este încheiată cu un plus de 2739 cor. 27 fil. se avizează Conzistoriul din Oradea-mare, ca deficitul să-l reguleze din resursele sale.

Nr. 124. Urmează referada comisiunei bisericești prin referentul Mihaiu Lucața, asupra propunerii deputatului Dr. Cornel Iancu înaintată sinodului în ședința a V-a sub Nr. 48 cu privire la clasificarea parohiilor.

Comisiunea propune, ca afacerea să se transpună Conzistoriului din Arad spre a o

prezentă la proxima sesiune sinodală în legătură cu concluzul sinodului nostru eparhial Nr. 84 din 1910 cu opinie din a sa parte.

Deputatul Vasilie Goldiș în legătură cu această propunere face următorul amendament: Sinodul prin organele sale constitutive competente reacearcă măritul congres național bisericesc să clarifice dispoziția din alineatul 2, §. 32, al regulamentului pentru parohii și anume să enunțe, dacă comitetele parohiale au, ori ba, dreptul, ca în concursul pentru deplinirea parohiilor vacante să impună și să ceară dela recurenți și alte condițiuni decât cvalificația prescrisă pentru respectiva parohie prin regulamentul în vigoare.

Dupăce amendamentul îl primesc și membrii comisiunii bisericești, președintele, pe baza votului unanim, enunță ca concluz:

Propunerea deputatului Dr. Cornel Iancu în chestia clasificării parohiilor se transpune Venerabilului Conzistor și prin aceasta Măritului congres național bisericesc, spre competență afacere conform propunerii comisiunii întregită cu amendamentul deputatului Vasilie Goldiș expus în premisele acestui concluz.

Nr. 125. La ordinea zilei urmează restaurarea conzistoarelor. La Conzistorul din Arad se constată necesitatea deplinirei a două locuri de asesori onorari în senatul strâns bisericesc, apoi alegerea a câte unui asesor ordinar și câte 11 asesori onorari în senatul școlar și episcopesc, dintre cari câte 4 preoți și 8 mireni în ambele aceste senate; iar la Conzistorul din Oradea-mare câte 9—9 asesori onorari în senatul școlar și episcopesc, dintre cari câte 3 din cler și 6 mireni în fiecare senat.

După constatarea aceasta spre a se putea face combinațiunile necesare —

ședința se suspinde pe 5 minute.

Nr. 126. După redeschiderea ședinței, președintele propune exmiterea alor două comisiuni, pentru efectuarea scrutinării actelor de alegere.

Sinodul alege:

a) În comisiunea pentru scrutinarea alegerii la Conzistorul din Arad, pe: Nicolae Roxin, dr. Aurel Lazar și dr. Gavril Cozma.

b) În comisiunea pentru scrutinarea alegerii la Conzistorul din Oradea-mare: Procopie Givulescu, dr. Cornel Ardelean și dr. Georgiu Popoviciu.

Nr. 127. Trecând la însuși actul restaurării, prezidiul dispune apel nominal, la care răspund 43 deputați prezenți, punând fiecare câte o ședulă de votare în urnele pregătite spre acest scop.

După încheierea votării, numărându-se ședulele se constată: că numărul lor corăspunde numărului votanților de 43, prin urmare majoritatea absolută este 22, și cu acestea:

Predându-se urnele, comisiunile se retrag pentru efectuarea scrutinării voturilor.

Nr. 128. Urmând la ordinea zilei alegerea comisiunii de control:

Sinodul alege cu unanimitate pe deputații: Ioan Giorgia, Petru Ionaș și dr. Georgiu Popa.

Nr. 129. Prezintăndu-se comisiunea de scrutinare pentru alegerile la Conzistorul din Arad, raportorul acesteia dr. Aurel Lazar constată înainte de toate, că între voturile exprimate a fost o bilă albă, apoi cetește numele celor ce au întrunit majoritatea absolută a voturilor, iar prezidiul pe baza acestor expuneri, declară de aleși:

a) În senatul bisericesc:

Asesori onorari:

Mihaiu Păcățan cu 42 voturi
Fabrițiu Manuilă „ 42 „

b) În senatul școlar:

Asesor ordinar:

Dr. Georgiu Ciuhandu cu 42 voturi.

Asesori onorari:

Nicolae Crișmar cu 41 voturi
Dr. Teodor Botiș „ 41 „
Adam Groza „ 41 „
Emanuil Ungurean „ 42 „
Dr. Nestor Oprean „ 42 „
Iosif Moldovan „ 42 „
Dr. Iustin Marșeu „ 42 „
Dr. Cornel Iancu „ 39 „
Aurel Petroviciu „ 34 „
Vasilie Goldiș „ 42 „
Dr. Georgiu Popa „ 31 „

c) În senatul episcopesc:

Asesor ordinar:

Gherasim Serb cu 42 voturi.

Asesori onorari:

Cornel Ursuț cu 42 voturi
Dimitrie Muscan „ 42 „
Florian Roxin „ 41 „
Valeriu Magdu „ 41 „
Dr. Nicolae Oncu „ 41 „
Petru Ionaș „ 42 „
Sava Raicu „ 41 „
Petru Truța „ 42 „
Aurel Călnicean „ 41 „
Georgiu Purcariu „ 26 „
Acsentie Secula „ 24 „

În legătură cu aceasta se ia la cunoștință enunțarea P. S. Domnului Episcop, că asupra întăririi canonice a asesorilor aleși pentru senatul strâns bisericesc se va pronunța cu ocaziunea proximei sesiuni sinodale.

Nr. 130. Comisiunea de scrutinare pentru alegerile la Conzistorul din Oradea-mare, prin raportorul dr. Cornel Ardelean constată, că

între voturile date au fost două bile albe, apoi cetește numele celor ce au întrunit majoritatea absolută a voturilor, iar prezidiul pe baza acestora

declară de aleși:

a) In senatul școlar:

Alexandru Muntean	cu 41	voturi
Ștefan Domocoș	" 40	"
Moisă Popoviciu	" 41	"
Nicolau Zigre	" 36	"
Dr. Aurel Lazar	" 38	"
Dr. Nicolau Regman	" 41	"
Ioan Pinter	" 41	"
Avram Igna	" 41	"
Vasiliu Sala	" 41	"

b) In senatul episcopesc:

Gheorghe Papp	cu 41	voturi
Vasiliu Leucuța	" 41	"
Mochiu Vancea	" 41	"
Dr. Nic. Popoviciu	" 41	"
Dr. Dimitrie Mangra	" 41	"
Dr. Gheorghe Roxin	" 41	"
Petru Pantea	" 41	"
Dimitrie Balog	" 41	"
Dr. Ioan Buna	" 41	"

Nr. 131. Urmează referada comisiunii bugetare, carea prin referentul său dr. Dimitriu Mangra, propune stabilirea și asignarea speselor împreună cu prezenta sesiune sinodală:

I. Pentru deputații din districtul Conzistorului aradan:

a) diurne	Cor. 2032—
b) spese de călătorie	" 227·20
	de tot: Cor. 2259·20

II. Pentru deputații districtului orădan:

a) diurne	Cor. 1160—
b) spese de călătorie	" 346·40
	de tot: Cor. 1506·40

cari sume după conspectul special, propune a se asemna la cassa conzistorială din Arad, în contul bugetelor conzistoriilor respective.

Propunerea comisiunii bugetare se primește și speșele se asemează la cassa Conzistorului din Arad, și anume: pentru deputații din districtul Conzistorului aradan, în sarcina bugetului propriu; iar pentru deputații de pe teritoriul Conzistorului orădan, ca anticipațiune în contul cvotei ce au să o primească din fondurile diecezane, conform bugetului.

Nr. 132. Pentru verificarea protocolului acestei ședințe:

se designează deputații sinodali, locuitori în Arad și biroul.

Cu aceste fiind terminate agendele sinodali pentru sesiunea actuală, P. S. Sa Dom-

nul Episcop președinte adresează prezenților următoarele cuvinte de despărțire:

„După o conlucrare de șapte zile, am ajuns să vedem terminate agendele avizate acestei sesiuni sinodali.

Dacă vom face o reprivire cât de fugitivă asupra decursului desbaterilor, vom constată cu bucurie, că ele au fost și sunt manifestarea vie a sentimentului de întărire și dezvoltare naturală și de apărare conștientioasă a bisericii noastre naționale și a instituțiilor ei religioase-morali și culturali-economice, despre ce mărturisesc nu numai concluzele luate, ci și decursul conșultărilor, cari deși n'au fost lipsite de anumite susceptibilități, proprii parlamentarizmului, dar au fost scutite de orice animizități, cari să se resfrângă asupra vieții sociale publice.

Se mulțămim dar înainte de toate providinței divine, carea ne-a luminat mintea și ne-a determinat voința, ca să înțelegem scopul și să urmărim binele. Eu vă mulțănesc Domniilor voastre, dlor deputați, pentru participarea punctuală la ședințe și pentru interesul viu, dezvoltat în cursul pertractărilor. Mulțănesc notariatului, că a fost precât se poate de prompt în redactarea protocoalelor și după acestea implorând darul și binecuvântarea cerească asupra noastră și asupra concluzelor noastre, declar sesiunea actuală de încheiată și rog pe Dumnezeu să vă învrednicească a reîntoarce fiecare cu pace și a afla în bună rânduială cele lăsate acasă“.

La părinteștile cuvinte ale P. S. Sale Dlui Episcop, răspunde deputatul Nicolae Zigre, care constată: că rezultatele ajunse și frumosul decurs al desbaterilor din actuala sesiune sinodală sunt a se atribui energiei și tactului dezvoltat în conducere de Preasfinția Sa Domnul Episcop, căruia în numele sinodului îi exprimă cea mai sinceră mulțămită și recunoștință, dorindu-i dela bunul Dumnezeu tărie și sănătate încă mulți și fericiți ani!

Cu aceste cuvântări întâmpinate de urările membrilor prezenți, actuala sesiune sinodală s'a încheiat.

Ioșif Moldovan,
notar sinodal.

Protocolul de față s'a cetit și autenticat de comisiunea sinodală autenticătoare, exmisă sub Nr. 132. din ședința a X-a.

Arad, la 13/26 aprilie 1912.

Joan J. Papp,

Episcop-președinte.

V. Beleş.

Dr. Cornel Iancu.

deputați sinodali.

Ioșif Moldovan,
notar.

Petru Truța.

Vasilie Goldiș.

Cari sunt cauzele din cari se nasc sectele religioase la poporul nostru și mijloacele necesare pentru stărpirea lor?

— Dizertație ținută la conferința pastorală a tr. Orăzii-mari din 27 Ocomvrie v. 1911. —

de: **Petru Popa.**

— Urmare și fine. —

6. Oamenii trăind zilnic în comunitate, au diferite legături din cari rezultă adesea tot felul de ciocniri. Sunt sate unde se țin lanț certele. Și aceste se nasc ori din cearta dintre preot și învățător — care durere s'a generalizat prea mult spre paguba propășirii noastre, — ori din ura nestămpărată a unei familii ori grupe față de alta. Și din aceste lupte răutăcioase oare ce bunătăți se revarsă asupra comunei? Absolut nimic, ci din contră peste a astfel de comună se lățește zi de zi focul Sodomei și al Gomorei. Fiind certați poporenii, biserică și școală nu poți face căci carul administrației parohiale este împiedecat, clopotul bisericii sună aproape înzădar, căci oamenii certați, stau acasă, să nu se întâlnească cumva pe drum ori în biserică.

În acest pârjol moral și etic și'n acest strigăt de ceartă vin pe furiș sectarii cu „Biblia“ cu „cuvântul lui Dumnezeu“ pe buze, îți înfăciază o casă două, mai apoi nouă și'n scurt timp vezi separându-se poporul la lucru, la rugăciuni, la toate. Și omul nepreocupat în aceste cazuri ce zice: iată un sat ce cu pași repezi merge spre pierzare! De acest balast social încă trebuie să ferim poporul dacă voim ca toate să meargă în ogașul păcii și se prevenim mișcările prozelitice atât de dezastruoase pentru biserică noastră.

7. Motivul cel din urmă, dar totodată cel mai puternic prin care se poate alungă sectarismul din satele noastre este: *înființarea bibliotecilor parohiale, arangearea seratelor literare-declamatorice teatrale și lățirea gazetelor și cărților bune în comună.*

Toți ceice petrecem la sate știm câtă vreme macină țăranul nostru iarna fără de nici un lucru. În acest timp deci ni-se înapune a concentra tinerimea adultă la școală ori în alt loc corespunzător unde în mod variat să purcedem la cultivarea credincioșilor. Începem cu prelegeri practice scurte, le mai putem ceti câte-un vers ori bucată literară, îi învățăm a declamă mai apoi îi putem instrui în vre-o pieză teatrală de conținut moral, care predată apoi înaintea poporului produce rezultate uimitoare. Toate aceste le povestesc din praxa mea, care faptă n'ar trebui întrelăsată nici de un preot și învățător dela sate, căci dacă n'o facem poporul umple crâșma iar tinerimea hoinărește satul d'alungul și d'alatul înjurând și făcând tot felul de farădelegi. Când m'am hotărât eu în parohia mea să încep acest lucru, credeam că nu se poate produce rezultat, dar spre marea mea satisfacere și a celor ce-au fost de față la producțiunile teatrale-declamatorice arangeate cu țărani, am constatat în acest procedeu un foarte important mijloc pentru cultivarea credincioșilor și pentru cimentarea dragostei de neam și lege, care alungă din sat orice mișcare prozelitistă ori de alt caracter, dreptce cu plăcere îl recomand în atențiunea preoților noastre.

*
**

Acestea îmi sunt părerile, cari după modestele mele silințe le pot învoca, atât cași cauze ale ivirii sectarismului cât și ca mijloace pentru stărpirea cangreinei molipsitoare, ce tinde se înfăciere sufletul credincio-

șilor nostri. Sectarismul se prezintă în diferite forme și împrejurări, eu însă am aflat cu cale a releva numai acele motive, cari în mod desăvârșit determină sporirea sectei ori conlucră la stărpirea necredinței dintre rândurile noastre.

Abateri religioase precum am văzut găsim atât în legea veche cât și în timpul creștinismului. Vremea precum produce multe lucruri bune și fericitoare pentru oameni tocmai așa dă naștere și multor rele, pe trunchiul vremii lângă florile de preț cresc și polomide stricăcioase, a căror plivire din agrul omenesc cade în sarcina preoților, a regenatorilor morali și intelectuali ai societății omenesti. Și noi toți ceice ne-am adunat azi în acest loc pentru a ne sfătui și lumina reciproc, avem datorință a plivi din ogorul bisericii noastre dreptmăritoare buruiana sectarismului, care nu numai demoralizează credincioșii bisericii noastre, nu numai le strică credința, le încurează modul de viață ci le atacă în mod păgubitor solidaritatea națională, care ne-a asigurat viețuirea pe aceste plaiuri aproape două mii de ani.

Guvernul țării a făcut necondiționat o greșală ireparabilă, prin faptul că în 1868 sub Baronul Iosif Eötvös prin nr. 12.548 ministerial și mai târziu în 1875 ianuarie 13 prin nr. 563 le-a ascultat dorințele și le-a permis o organizare proprie. Dar biserică noastră ortodoxă, care n'a denaturat credința, n'a falsificat dogmele și nu-i un amestec absurd de doctrine pozitive și speculațiuni școlastice, n'are să se teamă de mișcările religioase, căci adevărul sfânt al creștinismului nu-l va putea acoperi nici un nor întâmplător. Și pentru a le putea ajunge acestea ce datorințe ni se impun nouă preoților? Să fim slujitori cucernici, să fim pilde de moralitate, să fim activi și însuflețiți în toate vremile pentru principiile curate ale celui ce-a alinat cu vorba sa valurile mării infuriate. Dacă vom întrunî aceste virtuți, poporul de sub aripa noastră ne va iubi și unde dragostea și zelul apostolic își află răsunset în inima credincioșilor, acolo mișcările sectarilor vor fi zădarnice, căci se vor topi de focul alipirei oilor față de păstorul lor sufletesc. Iar rezultatul va fi, că biserică nu se va clătina, ci va fi tare ca stânca de granit, căci unde duhul credinței și al păcii se sălășluiește între poporeni și unde preotul este impresurat cu dragostea poporului, acolo biserică este atât de tare, încât „nici porțile iadului nu o vor birui“.

Predică despre puterea mângâitoare a credinței.

de: **G. F. Preșmereanu.**

Pentru că mai văzut ai crezut. Fericiti, sunt cei ce n'au văzut și au crezut.
Ioan XX 29.

Abia s'au strecurat câteva zile, dela luminata zi a Invierii Dzeesului Fiu din mormânt, și iată-ne din nou dând fuga la sf. Maica biserică, pentruca la sânul ei dulce să inoim rugăciunile noastre de mulțămită și să aducem prinos de laudă și mărire; înaintea tronului Atotputernicului care: în bunătatea sa netăinuită, ne-a împărțășit de grația sa, dânduși pe amicul său fiu, jertfă pentru mântuirea noastră.

De venirea noastră aici nici n'are să ne pară rău mai ales, că, azi ni se dă prilejul fericit, să ne înbogățim mintea și încălzim inima, la focul adevărarilor evanghelice mântuitoare de care cu imbelșugare ne împărțășește sf. biserică peste tot anul.

O învățătură de mare însemnătate ne pune înaintea noastră biserică în Dumineca de azi numită a Tomei. Ce ne spune ea? Iată ce: După-ce inviase

Isus din mormânt, învățăceii săi stau plini de mirare. O nedumerire plină de îngrijorare domniă în sinul lor. Pe ei de aceea îi și vedem adunați ca de altă tremurând de frica Jidovilor, cu atât mai vârtos, că în Ierusalim se răspândise vestea, că învățăceii l'au furat, pentru ca să zică că el a înviat. Astfel odată aflându-se cu ușile încuiate, petrecând în rugăciuni, le-a apărut Isus în mijlocul lor salutându-i după cunoscuta datină: „*Pace vouă!*”

Ei priviră la fața lui scumpă pe care o văzură palidă, și sângerând pe lemnul crucii. Și deoarece erau, neîncredători, crezând, că au înainte o stafie ce le întinse mâna, ba gustă chiar din mâncările lor. Astfel el deveni iarăși învățătorul și părintele lor. Numai, unul din ei, Toma nefiind de față, n'a voit să creadă, când iau împărțășit vestea de bucurie, sub cuvânt că morții nu pot să învie. „*Chiar să văd, ranele, cuielor lui, și de-aș pune degetul, în coasta lui, străpunsă de suliță, n'aș crede!*” Dară după 8 zile Isus din nou înfățișă neașteptate, între, ei. *Adă-ți degetul încoaci zise el și privește mâna mea, așază-i-o în gaura ranelor mele.* Atăta a fost de ajuns pentru că orice urmă de îndoială l-a părăsit. Iată-l plin de admirație ridicându-și, ochii către Messia, zicând: Plini de evlavie. „*Domnul meu și Dumnezeuul meu!*”

Cu adevărată biruință a putut să esclame deci Isus muștrându-l.

„*Numai fiindcă, ai văzut, ai crezut.* Fericiti, cei ce n'au văzut și au crezut!”

Cumcă în aceste vorbe, se cuprinde un sâmbure sănătos de adevăr, voesc să vă dovedesc în cele următoare.

De aceea, vă rog să-mi dați ascultare plecând urechea voastră la glasul meu de binevoitor sfat și de luminare acelor, ce adunați aici, așteaptă să-și adape setea, și să-și îndestulească dorul de a cunoaște și pricepe marele adevăr al celor cuprinse în evangelia de azi.

Eu din partemi, încă voi rugă pe tatăl cel ceresc, să scoboare darul său asupra mea celui ce se străduiește întru răspândirea cuvântului său întocmindu-mă să vorbesc, de așa pentru adevăr, încât nici unul să nu iasă nepriceput, și neîndreptat din sfânta biserică.

Iubiți creștini!

„*Fericiti, sunt cei ce n'au văzut și au crezut!*”, zice Mânt. Prin aceasta el laudă credința și muștră necredința lui Toma!

Mă întreb, oare dacă azi ar fi să-și rostească judecata sa Isus, asupra vieții noastre oare, — ce credeți — ne-ar putea cunoaște că suntem învățăceii de-ai lui, prin faptele noastre de credință?!

Mi se pare că nu rătăcesc, dacă susțin că Dzeu a dispărut din casele, cugetele și inimile noastre!

Cu toate ne batem capul, numai Dumnezeu nu intră în cugetul nostru. Uită, la omul lucrător; el face din noapte zi, aleargă și din zorile dimineții cu sânguință, după treburile sale pentru aș agonisi, pânea și hrana imbelșugată, în care el vede țința ostenelelor sale, ba întorcerea sa acasă își mestecă fără grije hrana sa, uitându-și că mai are o datorință mare, de a-și întoarce gândurile, dela cele vremelnice, la cel ce din bogăția sa de daruri, l-a înzestrat cu bunurile sale și a cărui mână îl hrănește pe el. Ar trebui să se ruineze chiar și de aste, căci acestea își cunosc stăpânul, după cum zice Isaia I. 3. pentru că: „*Boul își cunoaște stăpânul!*” iar măgarul ieslea în care li dă să mănânce, numai poporul meu — zice Dl — nu se uită la mine.

Stau și mă gândesc: oare, nu stă lucrul tot astfel

și cu cei ce mă ascultă pe mine; oare nu se îndulcesc și ei din bunurile lui Dumnezeu și le primesc ca căzute din cer fără să-și ridice inimile, la cel ce este milostivul dătător al lor? Oare, când nevoile ne pasc, și nu voesc să ia sfârșit suferințele noastre, înălțatam gândul nostru la Dumnezeu, fără a ne răsvăli și fără al acuza pe el, de cauza traiului nostru năcăjit.

Sau doară ne-am pierdut orice nădejde în bună-tatea lui Dumnezeu, care — știm bine — ne-a dat condițiile fericirii adevărate. El dacă și nu nea cruțat de suferințe, de bună samă, că le-a aflat de trebuință pentru suflet, care tocmai prin baia suferințelor, și neajunsurilor trimise de el, — că tot atâtea încercări ale puterilor noastre sufletești, — întărit fiind el ușor va eși învingător, asupra ispitelor întocmai ca Isus asupra prigonirilor, dușmane.

Au doară el, nu prin moartea sa a răscumpărat, omenimea de sub osânda păcatului, și nu prin chinurile îndurate în cel mai vitejesc mod, și fără a cârți, a făcut să triumfeze adevărul și dreptatea; cari nu pot fi îngropate și stărpite, și cel mult, fi câțeva vreme înăbuși, pentruca, apoi cu atât mai strălucit să triumfeze mai târziu. Oare nu prin pedeapsa înfiorătoare a morții pe cruce, luată de bună voie asuprași, a făcut să reinvie nădejțile de mai bine, pe cari le nutreau apostolii în inimile lor!

Căci minunea învierii lui Isus, a avut darul să dovedească învățăceilor, divinitatea învățăturei sale și să-i întărească, astfel în nădejdea și credința reinvierii și a revederii, așa căci cu bărbăție plecară în lumea mare să propovăduiască evangelia lui!

Oare această biruință a lui Isus, care a influențat, atât de puternic asupra inimii inv. săi să nu poată trezi și în sufletul nostru un îndemn, spre o viață creștinească dovedită și în fapte. Căci trebuie să se știe, că noi trebuie să privim, ce e mai mult în această decât o simplă biruință, asupra morții și a mormântului, și adevărată o biruință a luminii, contra întunerecului.

Căci lumină sunt aceste învățături! Sunt unii cari află totuși de prisos, a lua pe Dzeu de tovarăș în lucrările lor, și cari cred că și fără el ajung la capăt, cu bine în lucrurile lor, de și să știe, că chiar regi s'au scoborit de pe tronurile lor, pentruca cu fruntea plecată în fărână, să se închine aceluia, care se înjosise până la moartea pe cruce și suferise toate batjocurile — lumii.

Astfel să fie biruința lui Isus asupra morții și o biruință a nădejților mele scumpe.

Aceasta să ne îndemne pe noi la o viață sfântă, aleasă, dară mai ales la o pășire bărbătească pentru adevăr, ca un cuvânt să ne îndemne să punem rânduială, în planurile noastre încredințându-ne calea în mâinile Dlui plini de încredere că ne va ajută.

Să ne insuflă și nouă acel curaj eroic creștinesc, care alungă din noi orice patimă necurată, și se întrepune pentru biruința virtuții fără vre-o teamă de nenorocire și fără plecare în fața suferinței,

Cu cât mai vârtos se cere dela noi o viețuire în duh creștinesc, când știm că azi nu se mai reclamă cine știe ce curaj, pentruca cineva să se numiască creștin, câtă vreme azi nu mai amenință săbiile și prigonirile Jidovilor și păgânilor, pe cei ce măresc pe Ch., și nu se mai ridică ruguri, pe seama celor ce se dau de următori ai lui Ch. Ba din contră, vedem ridicându-se întru preamărirea lui Dumnezeu.

Și totuși se mai gândesc destui, cari se rușinează a mărturisi pe față simțămintele lor creștinești, de frica gurilor rele ale celor batjocoritori. Se tem,

când e vorba ași potrivă purtările lor corâspunzătoare îndreptărilor bisericesti, ca nu cumva să fie intimpinați cu observarea răutăcioasă, „uitați-vă la el pare c'ar fi un sfânt“. Câți nu sunt, cari deși își dau samă de datoria lor, care le incumbă în vârutea poziției lor, și adevă de a fi apărător adevărului sf. dreptăți, cari știu că n'avem să căutăm la fața cuiva, ci numai vrednicia aceluia avem să o cumpănim și distingem cu lauda și răsplata noastră, și totuși n'au curajul de a-și lucra cum le dictează conștiința! Câți n'ar avea prilej potrivit a se dovedi, de niște ingeri păzitori și apărători ai celor nedreptăți și împilați pe nedrept, dar n'au îndrăzneală, de lipsă să se întrepună pentru ei, pentru că, n'au curajul să se împotrivească, și strice cu cei puternici, făcându-și vrăjmași de dragul unui om neînsămnat.

Totaceasta e pricina pt. ce de dragul celor lumesti și al judecării lumii, tăgăduim pe Dzeu.

Dar dacă ar fi să mai aducem și jertfe pentru a ne dovedi de creștini adevărați. Dzeu, El prietenul cel adevărat, oaspele cel bun nu e primit în casele noastre, i-se închide ușa pe când prietenilor nostri, ori cum ar fi ei de prefăcuți și răi, li-se zice „bine ați venit“.

Și trebuie să se știe, că pace, numai în acea casă este, unde este Dzeu.

O piatră îți stă pe suflet, când intri în casa omului fără Dzeu. Poate, că la dânsul se găsește bună stare și belșug, toate de are se află în stare bună și rânduială. Poate că chiar stăpânul să fie binevoitor cu ai casei și primitori. Dară totuși un lucru lipsește ba cel mai de preț Dzeu nu e acolo. La toate s'au gândit da tocmai pe cel mai de folos la lăsat în negrijire.

Și este spăimântător să vezi, cum cineva, sporind în toate bunurile, fără Dzeu, și binecuvântarea lui. Mai bine iar fi rămas toate neamurile baltă decât să înflorească fără Dzeu.

E vremea dară iub. să luăm dară o hotărîre de îndreptare, cel puțin de aici înainte chiar și cu riziul de a ne espune observărilor înfăpătoare, ale celor răi de-gură.

Pare că văd însă, pe cei mai mulți, cum să lasă ademeniți de glasul de hului vrăjmaș al patimei egoiste, care le zice: „Nu fi nepriceput să te espui batjocurilor celor ce te vor ține de un fanatic, sau chiar nedemn! Indată ei vor scorni cine știe ce gânduri ascunse (tănuite), sau ceva și mai rău în purtările tale văzându-te schimbat atât de grabă în felul tău de arătare printre oameni“.

În fața acestor glasuri de ispită să ne îndreptăm gândul la învățecii celui înviat din morți. Precum l-a biruit moartea astfel au biruit și ei prejudețiile lumii care mai totdeauna sunt moartea urmărilor celor bune!

Ei încă au avut să infrunte acuza că ei niște năcăjiți de oameni se încumetă a se face apostolii și propovăduitorii unei înțelepciuni mai înalte decât acei pe care au predicat oamenii învățați și distinși din vechime.

Ei încă trebuie să țină pept furiei poporului ba să-și teamă și viața dară fiind că Christos înviind din morți biruise moartea ce putea să le mai însufle groază? Dincolo de mormânt după Inv. celui răstignit li așteaptă pe ei fericirea și nemurirea doară.

Tocmai acest curaj, prin care apostolii, o mână de pescari sărmani au cucerit o lume întreagă vrăjmașe pentru învățătura lui Christos este care ne lipsește, nouă, nu atât cunoștințele pricepere și voia de a împlini cele aflate de bune: Să ne rugăm dară prea bunului Dzeu, să ne deschidă mintea pentru ca „să simțim

marea jertfă adusă de fiul său și prin aceasta să ne punem apoi curajul mult scăzut în noi de a urmă lui.

E vorbă numai de un sâmbure de voință și iată neam împlinit menirea noastră. De ce dară n'au dovedit pt. scurta durată a vieții, acești bărbați de lipsă înfrânând pornirile rele din noi. De ce să nu ducem o viață plină de evlavie, care să ne câștige cetățenia în împărăția cea cerească.

De ce m'aș sfi de oameni să devin mai desăvârșit decât sunt?!

De ce să mă tem de judecata strămbăcioară a oamenilor și să uit de judecata lui Dzeu cel atot drept.

Cu toată voia și convingerea mea sănătoasă se poate ca să fiu purtat și stăpânit de unele vederi rătăcite, în cari am fost crescuți de mici. Nu arareori simt, cum se pune în calea hotărîrii mele, pedeei, cari îmi zădărnicesc dorința mea nobilă de a fi un demn urmaș al lui Christos. O lume întreagă mă opăcește cu intrunirile ei puternice dară și prejudicioare.

Dară tu, biruitor al morții și preamărit, îngăduie, ca în clipele de neliniște ale inoiei în clipele de sbucium sufletesc, să cuget la moartea, la biruința ta! Fă să pătrundă în mine duhul tău cel sfânt căci atunci nu-mi va lipsi curajul a luă cele bune și frumoase pentru îndeplinirea căroră datu-ne-ai toate mijloacele, căci Tu n'ai cerut mai mult decât poate prestă omul cu puterile sale.

Tu ai pus înaintea omului întreg planul după care are să vieze în Tine și să-și rânduiască viața pentru a plăcea Ție.

În viață mulți au scos putere din vorbele și parabolele tale, nici eu nu mă voi închide în fața acestora! Și astfel cred și eu că voi învia pentru fericirea nemărginită și cred că voi avea parte să odihnesc într'o lume mai bună, pentru că moartea și-a perdut'puterea pentru ceace Dzeu fie lădat și preamărit căci el ne-a dat biruință prin Is. Chr. fiul său acum și pururea și în vecii vecilor Amin!

Convocare.

Despărțământul protopopesc Arad al reuniunii învățătorilor români dela școalele populare confesionale gr. or. din protopopiatele aradane I-VII, își va ține a II-a conferință mercuri în 2/15 maiu a. c. în școala centrală din Arad, la care sunt poștiți a participa toți membrii precum și sprijinitori învățământului.

Program:

1. Dimineața la 8^{1/2} ore chemarea Duhului sânt.
2. Ascultarea prelegerii ordinare ținută de inv. Iosif Moldovan.
3. Deschiderea conferinței.
4. Constatarea prezențelor.
5. „Termomentrul“ prelegere practică de inv. Uroș Pinteau.
6. Disertațiuni oficioase.
7. Raportul comisiilor exmise în conf. trecută.
8. Raportul biroului.
9. Discuțiuni asupra chestiunilor școlare.
10. Incassarea taxelor.
11. Propuneri și interpelări.
12. Restaurarea biroului.
13. Fixarea locului pentru conf. proximă și sortarea prelegătorilor oficioși.
14. Închiderea conferinței.

Arad 18 april (1 maiu) 1912.

Joan Vancu
president.

Georgiu Popoviciu
notar.

CRONICA.

Viitorul Islamului. — În luna Ianuarie a. c. misionarii creștini ai diferitelor confesiuni au ținut în Luenov o adunare spre a lua hotărâri, cum și ce ar trebui să întreprindă spre a pune stavilă lățirii Islamului. În conferință s'a constatat, că Islamul face progrese extraordinare, așa că creștinismul e în mare pericol de a dispărea în acele țări, unde vine în directă atingere cu Mohamedanismul, dacă misionarii creștini nu-și vor schimba tactica lor de până acuma. Într'un articol al foaiei „Revue“ P. Chauvel ni comunică și unele amănunte din progresul ce-l fac aderenții lui Mohamed. Numărul total al Musulmanilor se calculează azi la 260 milioane. Acest număr să fie după constatările mai nouă mult prea mic. Islamul se lățește în continu în Africa și Asia și propaganda ce se face pentru lățirea lui, se face cu mult fanatism și n'are un caracter religios, ci se face în vederea unui ideal, cel urmărește cultura panislamică. De aceea în timpul ultim Mohamedanii și-au dat multă silință de a ține paș cu progresele culturii moderne. Dară spiritul raționalist distrugător a intrat și la ei. Cuvântul și învățătura lui Mohamed nu se mai consideră ca infalibil, ci se crede că ar putea fi modificat după trebuințele timpului de acum. Aceste vederi le au cei mai mulți dintre naționaliștii Turci din Egipt, India, Persia și Arabia. Numai Mahdiștii din țara Somali, Iemen, și Sahara protestează contra acestui curent liber-cugetător și țin strict la tradiția veche musulmană. Dară majoritatea Musulmanilor e aplecată modernismului, precum a arătat Mohamed Badr, unul dintre conducătorii noului curent, într'o scriere a sa. În Abesinia Mohamedanismul acest modernizat a făcut progrese atât de mari, încât întreaga parte de nord a acestui stat aparține deja Mohamedanismului. Totașa mohamedanismul câștigă în fiecare an teritorii noi în Uganda, Algeria și pe întreg țărmul ostic al Africei. Felul cum se face propaganda este cam următorul. Într'un ținut, în care Mohamed încă nu are credincioși, apare un derviș. El se îndreaptă către principele acelu district. Il câștigă cu daruri, cu lingușiri, il face cunoscut cu formele de rugăciuni arabice, il face atent la pericolul alcoolismului și-l atrage pe încetul în cercul său de idei fără a-l constrânge cumva ca să abziec datinelor sale păgâne. În fine își cere dela el permisia să zidească o geamie (moșee), apoi două etc. și cu aceste islamul a prins rădăcini sigure. În statul Nyassa înainte de vr'o 20 de ani nu exista nici un Mohamedan. Astăzi nu există aproape sat fără geamie turcească. În India conducătorul propagandei musulmane e Ahmed Chan, înființatorul școlii anglo-musulmane din Aligarth, care va avea să fie universitatea Islamului și centrul propagandei. În India islamul a făcut deasemenea progrese foarte mari. În Bengală trăiau la 1871 numai 16¹/₃ milioane de mohamedani și 17 milioane Hindu, iară la 1901 numărul Mohamedanilor eră de 19¹/₂ milioane, iară al credincioșilor Hindu numai 18 milioane. De atunci numărul Mohamedanilor să fi crescut cu mult preste cel al celorlalți confesionali. Dacă propaganda Mohamedană modernă va face aceleași progrese extraordinare ca până acuma, se zice, că există teama, ca întreaga Africă și Asie să treacă la Mohamedanism.

„Candela“.

Ce conține trupul omenesc. — Un chimic american a analizat și dovedește că trupul omenesc conține părți minerale în măsură foarte mare. A dovedit, că

trupul omenesc corespunde conținutului al lor 1000 de ouă. Sarea, cărbunii, apa și celelalte materii din trupul omenesc ar ajunge pentru mănarea unui motor, pentru umflarea unui balon, ba chiar pentru luminarea unui drum de 500 metri. Din ferul ce conține trupul omenesc s'ar putea fabrică 200 de ace, sau cinci cuie de potcoave; iar din fosforul din trup s'ar putea pregăti 22.000 de chibrituri, cari ar ajunge să otrăvească 700 oameni.

Convenirea socială împreună cu cântări, declamațiune, postă umoristică și joc va aranjă „Reuniunea Sodalilor Români din Sibiu“. Pentru fundațiunea ziaristilor români! Duminecă, la 12 maiu n. 1912, în „Unicum“. O parte a eventualului venit curat este destinată pentru fundațiunea ziaristilor români. Program. 1. Ce vii badeo târzior, cor mixt de A. Bena. 2. a) Câte flori, b) Păsărică mută-ți cuibul, coruri mixte de I. Matei. 3. Ziua Învierii, de George Coșbuc, declamată de D. Axente. 4. a) Scumpă dragă copilă, cor mixt de G. Dima. b) Nevasta care iubește, cor mixt de G. Muzicescu. 5. Solo de tenor, dl I. Stanciu. 6. Cântec de primăvară, cor mixt de I. Porumbescu. 7. Zis-a badea, cor mixt de G. Muzicescu. 8. Măiestri și plugari, cor mixt, duet și soli de A. Bena. Din ședința comitetului „Reuniunii Sodalilor Români din Sibiu“ ținută la 2 maiu st. n. 1912. Vic. Tordășianu, prezident. Stefan Duca, notar.

Concurse.

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal cu drept de succesiune pe lângă parohul Demetriu Muscan din Nădab, sistemizat prin rezoluțiunea Ven. Consistor diecezan de sub Nr. 2189/912, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala“.

Venitele sunt: 1. Una sesiune parohială; 2. Un intravilan parohial; 3. Birul preoțesc legal; 4. Stolele legali; din cari alegândul capelan va beneficia jumătate, dar totodată va achita toate dările de după beneficiul său.

Alegândul capelan va prevedea fără ori ce remunerație catehizarea la școlile noastre din loc.

Parohia fiind de clasa primă, dela recurenți se recere testimoniu de 8 clase gimnaziale cu maturitate și atestat de cvalificațiune pentru parohii de clasa primă.

Recursele ajustate cu documentele necesare și adresate comitetului parohial din Nădab, se vor subșterne oficiului protopopesc al Chișineului în Nădab, având recurenții a se prezentă în cutare duminică ori sârbătoare în s. biserică de aici, spre a-și arată desteritatea în oratorie și celea rituale.

Dat în ședința comitetului parohial ort. rom. ținută în Nădab, la 22 aprilie (5 maiu) 1912.

George Crainic
v. președintele com. par.

Laurențiu Toader
notarul com. par.

In conțelegere cu mine: George Turic paroh în Otlaca,
delegat consistorial.

—□—

1—3

La Librăria Diecezană din Arad se află de vânzare: Propise (Corecte) de examen à Cor. 1·20 fil. suta bucăți plus porto postal — 30 fileri.